

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

Tractatvs V. De Censuris Ecclesiasticis & Irregularitate.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

re soleat consuetudinis legitimæ præscriptæ) comprehendat verò cæteras omnes bonæ fidei vsucapiones, quæ vel sunt particularium personarum ad acquirendum sibi ius aliquod vel communitatis, quatenus ea in acquirendi iuribus, V.C. alicuius rei dominio, quasi particularis personæ vicem subit.

NB. NB. 2. Interdum accidere solet, vt duplex præscriptio simul concurrat, V.C. communitas laicorum à tempore immemorabili, non exigentibus Clericis decimas cum bona fide præscripserunt ius immunitatis, duplex hic cernitur præscriptio, vna, per quam excluditur obligatio legis vniuersalis canonice de decimis soluendis tam realibus, quam personalibus: altera, per quam excluditur ius & actio Clericorum, quæ ipsis ex eadem illa lege siue Canone aduersus laicos competit.

TRACTATUS V.

De Censuris.

PARS I.

De Censuris in Communi.

CAP. I.

Quid sit Censura Ecclesiastica?

ensura significabat Romanis sententiam Censoris mores corrigentis, aut pœnam decernentis. Hinc censuræ vox ab Ecclesiasticis scriptoribus translata est ad significandam

L 2   ficandam

ficandam spiritualem pœnam, quam Ecclesiæ prælati contumacibus infligunt.

Definitur: Pœna Spiritualis, per quam homini baptizato delinquenti, ac contumaci per Ecclesiasticam potestatem quorundam spiritualium bonorum usus auferitur, donec à contumacia recedat.

Dicitur merè spiritualis, quia circa spiritualia præmanò versatur, secundariò circa temporalia, quatenus referantur ad spiritualia.

2 Bona spiritualia quædam sunt propria; ut donum gratiæ, Fides, Spes, Caritas, aliæque virtutes, et eorumque opera bona, tum secundum vim merendi tum etiam impetrandi & satisfaciendi, iuxta propriam operantis intentionem, quibus nemo iniuste spoliari potest, quædam verò sunt cõmunia, ut sunt Ecclesiæ publicæ suffragia & satisfactiones; item spiritualis iurisdicctio, sacrificium & sacramenta, benedictio Ecclesiastica, quorum dispensatio Ecclesiæ interdiceret potest. Nam omnis Respub. bene constituta potestatem subditos suos ob culpam privationis bonis communibus habet. Ecclesia autem est spiritualis Respub. optimè à Christo constituta. Ergo.

NB. Privatio bonorum spiritualium cõmunium bonorum quoad usum est censura, quoad facultatem pertinet ad irregularitatem, depositionem, degradationem, cessationem à diuinis quæ propriè censuræ non sunt. Censura enim debet esse pœna medicinalis, ideoque infligi per modum vinculi facile solubilis, secus est in irregularitate, &c. quæ ipsam potestatem spiritualem, quatenus id fieri potest, sine spe recuperandi adimunt.

3 Censura est pœna medicinalis: quare per absolutionem

tionem tolli debet, cum primum peccator emendatus est: at depositio, degradatio & irregularitas tolli debent per dispensationem, quippe quæ simpliciter & inviolabiliter lata est.

Nunquam fertur censura propriè dicta, propter peccatum merè præteritum, sed propter illud, quod tractum successivum habet.

Depositio, & degradatio non incurruntur ante iudicis sententiam, quia sunt pœnæ gravissimæ, & quæ non statim auferuntur, tamen si delinquens emendatus sit.

Irregularitas etiam ante sententiam incurritur ob reuerentiam Sacramenti.

CAP. II.

Quotuplex sit Censura.

Tres tantum sunt Censuræ; Excommunicatio, 1
 Suspendio, Interdictum; quia in iure Canonico solum 3. numerantur.

Concessa alicui facultas absoluendi à Censura, non extenditur ad irregularitates, quæ per dispensationem tolluntur.

Irregularitas & Cessatio à diuinis nō sunt Censuræ.

Censura alia est à iure lata, & alia ab homine, (iudice:) Hæc extinguitur morte ferentis, aut depositione eius, illa non. 2

Censura ab homine aut fertur per generalem sententiam; aut per specialem in certam personam.

Censura alia est latæ sententiæ à iure, sic dicta, 3
 quia eam reus statim ipso facto incurrit, sine alia Iudicis sententia, trahitque secum executionem: Alia censura est ferendæ sententiæ per Iudicem, quæ

L 3 non

non ipso facto seu delicto; sed, sicuti alia pœnæ per Iudicis sententiam infligi debet.

Censuram latæ sententiæ iudicant verba illa; Excommunicamus, anathematizamus, suspendimus, excommunicationi subiaceat, prohibemus sub Excommunicatione ipso facto incurrenda.

Excommunicatio ferendæ sententiæ his verbis significatur; Qui hoc fecerit, excommunicetur, prohibemus pœna Excommunicationis.

Si verba ambigua, potius iudicari debet Censuram sententiæ ferendæ, quam latæ, iuxta reg. 49. in 6. *pœnis benignior facienda est interpretatio*, exempli gratia excommunicatus sit, anathema sit.

C A P. III.

Quis Censuram ferre possit?

OMnis & solus Prælati Ecclesiastici censuram ferre potest in subditos, quam facultatem Clerico alteri delegare non prohibetur. Ratio Conclusionis est, quia omnis potestas Ecclesiastica foris terni ordinatur ad Christianam disciplinam servandam per leges, præcepta, sententias: hæc autem potestas infirma & inermis foret, nisi contumaces propositis pœnis ac censuris coercere & ad obedientiam compellere possit.

Laicis & Clericis coniugatis, dnm in Coniugiis viuunt, itemq; bigamis committi non potest facultas censuras ferendi, etiamsi seruiant Ecclesiæ, tunc iurisdictionis non sunt capaces. Ratio, quia *Laici Ecclesiastica negotia tractare non debent.* c. decernimus, de iudiciis. Censuræ a. ad Ecclesiasticam & spiritualium clauium potestatem pertinent. Potest tamen potestas talis committi tum prædictis ex plenitudine potestatis Papalis.

Fœminæ quamuis sanctimoniales sit & Abbatif- 3
 sæ censuras propriè ferre non possunt, iuxta 1. ad
 Cor. 14. Mulieres in Ecclesia taceant. Possunt tamen
 priuatim suas exhortari, & tanquam filiabus bene-
 dicere, in matutinis Euangelium legere. Prob. Con-
 clusio, quia iuxta Auilam, Excommunicatio & aliæ
 Censuræ pertinent ad potestatem Clauium: hæc au-
 tem à Christo solis Apostolis & successoribus eorum
 data est.

Non videtur tamen fœmina huius potestatis om-
 nino incapax ex iure diuino, sed solum Ecclesiastico.
 nam licet nunquam factum, neque deceat, tamen
 iuri diuino absolute non repugnat. Quod attinet ad
 potestatem clauium, notandum est, duplicem esse
 clauem, Ordinis, & Iurisdictionis: Illius incapax o-
 mnino est mulier, secundum Christi institutionem,
 huius autem capax esse potest, saltem ex commissio-
 ne, & quoad exercitium; sicuti & merè laicus capax
 est: cum tamen Apostolorum successor cenferi non
 debeat, quamdiu extra Clerum constitutus est.

Abbatissa, licet spirituales iurisdictionem pro- 4
 priè non habeat, vsus tamen cuiusdam iurisdictionis
 ei committi potest; saltem indirectè propter peri-
 culum cohabitationis virorum, vt si prouincialis cū
 Moniali dispense in lege ieiunii, sub conditione re-
 lata in arbitrium Abbatissæ, quamuis ipsi visum fue-
 rit causam ieiunandi non adesse.

Accedit, quod Abbatissæ non quidem iure ordi-
 nario, sed ex Apostolicæ Sedis Priuilegio cum Capi-
 tulo sui consensu, conferre possint beneficia, & insti-
 tuere Clericos in Ecclesiis ad suum Monasteriū per-
 tinentibus dando illis possessionem actiulium; non
 item iurisdictionem ad soluendum & ligandū: quia
nemo dat, quod non habet.

L 4 CAP.

In quos Censura ferri possit.

- 1 **C**ensura ligari potest homo baptizatus, viator doli capax, qui superiorem Ecclesiasticum habet. Prius prob. 1. ad Cor. 5. *Quid enim mihi de iis qui foris sunt, iudicare.* Sed quid ad hæreticos, illi non sunt foris, qui per baptismum Ecclesiæ fuerunt associati, idèdè possunt per Censuras compelli. Posterius prob. Matth. 16. *Quodcunq; ligaueritis super terram, &*
- 2 Quod si dicatur ex Gratiano; Hæreticos etiã post mortem anathematizari posse. NB. Anathematizari non accipi pro excommunicare, sed pro execrari tanquam impius & ab Ecclesia alienus.
- Indirectè potest etiam aliquis post mortem excommunicari, vt, si ita exigente eius crimine, in quo cessit, ad aliorum terrorem præcipiatur fidelibus, abstineant ab Ecclesiastica eius sepultura, suffragia. Qua ratione licet Ecclesia propriè non possit abluere eum, qui in excommunicatione, tamen si eius signis pœnitentiæ, mortuus fuerit, tamen aliis potestatem dare potest, vt illum in loco sacro sepellat, sacrificia pro eo publicè offerant, &c.
- 3 Tertium, quod debeat esse rationis & doli capax, ideoque infans & furiosus excommunicari non potest, quia non subiacent legibus Ecclesiæ, nec coguntur in eos cõtumacia, quæ requiritur ad censurã. Quod si madans percul. Clerici, v. c. incidat in amentiam post percussio Clerico excommunicari potest, quia etiã furiosus ab Ecclesia ob cõtumaciã præcedentẽ puniri potest. Quod si amentia eorũ perpetua, debet absolui, quia cum talis censura sit pœna medicinalis, non debet infligi.

inligi, qui Medicinæ incapax est. 4. Quod subditus Ecclesiasticæ potestati, quia par in parem aut superiorem non habet imperium.

Summus Pontifex censuram incurrere non potest, neque à seipso. Nemo enim seipsum potest iudicare, neque ab alio, quia nullum habet superiorem.

Peregrini non obligantur censuris locorum, generali sententia aut statuto decretis; Ratio, quia non sunt subditi statuentis.

NB Qui factum sacrilegum committit in aliena diœcesi, sub excommunicationis pœna prohibitum sortitur forum ratione delicti, & peccat quidem contra legem, quatenus ea communis omnibus gentibus, & ratione huius peccati subditum fieri, non peccare tamen contra legem, quatenus propria est huius diœcesis, censuram in se continens, cum non sit subiectus huic legi, & legislatrici potestati.

Subditus contra proprium statutum diœcesis suæ agens extra diœcesin, vel in loco diœcesis exempto, non incurrit censuram. Ratio, quia, ut habetur l. ult. ff. de iurisdic. omnium Iudicum; *Si quis supra iurisdictionem suam ius dicat, impunè ei non paretur*: Atqui, si Legislator velit extra territorium suos subditos sua lege obligare, tunc supra iurisdictionem suam ius dicit: eò quòd statutum ex propria natura, territorium afficiat, & intra eius limites se contineat. Ergò, Vnde infertur, si quis homicidium V. C. sub censura prohibitum, inchoavit intra diœcesin, hominem persequendo aut vulnerando; consummavit verò extra diœcesin, eundem occidendo, non incurrere censuram in homicidas laram.

Subditus extra diœcesin agens ligari potest censurâ per

ra per sententiam particularem Prælati sui. Prob. 1.
 Ex discrimine inter statutum; & præceptum siue sen-
 tentiam, statutum enim immediatè tendit ad terri-
 torium, illique cohæret, idèò neminem ligat extra
 Præceptum autem & sententia immediatè tendit ad
 personam, eiusque ossibus adhæret vbiq; locorum.
 2. Superior subdito discessuro aliquid præcipiens aut
 prohibens sub censura, non fert sententiam extra, sed
 intra territorium suum: licet autem sententia, cõmis-
 so crimine, incurtatur extra territoriũ, id tamè fit sine
 cognitione causæ, & strepitu iudiciario, quia ex com-
 municatio, & quæuis censura lata sententiæ, tacitam
 ac veluti insensibilem executionem secum trahit, cõ-
 pastoralis, in fine, de appellat.

8. Cur Prælati subditis suis extra territorium
 dicere non possit, causa est, ne alienam iurisdictio-
 nem inuadere censeatur, quare hac causa cessante
 puta, si iudiciarius processus necessarius non sit, nihil
 obstat, iurisdictionem aliquam exercere.

C A P. V.

Ob quam Causam censura ferri possit.

Nulla Ecclesiastica Censura ferri potest ob pe-
 catum merè internum. (Ratio, quia Ecclesia
iudicat de occultis. c. sicut tuis, de simonia) nec ob qu-
 uis externum nisi mortale. Ratio, quia pœna debet
 esse commensurata culpæ, c. Felicis, de pœnis in
Iudex pœnam metietur ex culpa. Sed censura, V. Censura
 communicatio maior grauissima pœna est, gladii
 spiritualis, ac neruus Ecclesiasticæ disciplinæ. Ergo
 grauem siue mortalem culpam exigit.

Non etiam ob quoduis mortale ferri potest
 communicatio maior, aut alia censura propria dictæ

sed debet esse peccatum inobedientiæ, & contumacia, per quam reus Ecclesiæ monentis ac præcipientis auctoritatem spernere censeatur, non requisita quidè formali contèptu, sed sufficit inobediètia generalis & contèptus interpretatiuus, ne fateri cogamur eū duplex peccatū cōmittere, qui opus sub censura prohibiū exercet. Ratio Conclusionis sumitur ex Matt. 18. Si Ecclesiā nō audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus id est, tanquā non sit intra gremium Ecclesiæ.

Censura non incurritur ob peccatum, quod iuri tantum naturali ac diuino repugnat, sed requiritur Ecclesiæ præceptum.

Censura nunquam incurritur ob peccatum merè præteritum, nullamq; præsentem contumaciam cōtinens, licet alioquin grauissimum sit, vt blasphemia, Sodomia, &c. Et sententia communis, & sumitur ex c. citato, ex parte, vbi 2. tantum causæ adferuntur, ob quas Excommunicationis sententia in aliquem ferri possit, vel quia citatus ac monitus à peccato abfistere, siue iuri parere non vult, vel quia pro commisso peccato satisfacere iussus, recusat.

Censura infligenda non est, nisi præcedente canonica monitione, colligitur ex Apostolo ad Titum 3. Hæreticum hominem, post vnā & secundam correptionem, deuita. Ratio, qui Censura non fertur nisi in eos qui contra Ecclesiam contumaces sunt: Tales autem non sunt, nisi qui præcedenti monitione obedire recusant.

NB. Antemonitionem Reus non censetur contumax.

His addendum, Canonicam monitionem oportere esse trinam, interposito aliquorum, saltem 2. vel 3. dierum interuallo. Potest etiam vnica monitio fieri

fieri pro trina; praefixo eo temporis spatio, quod pro trina sufficiat. Quamvis si criminis aut mali impendentis periculum, factue necessitas interdum aliquid suadeat, delationemque non pariat, tunc iudex statim rem aggredi, & excommunicationem profecti possit. Debet autem huiusmodi monitio ad reum personaliter fieri, nisi is malitiose latitet: tunc enim satis est, citationem ad domum vel valvas Ecclesiae fieri, si autem per contumaciam non apparet, etiam absens excommunicari potest.

5 Si ipso iure decreta sit censura sententiae latae, alio monitio non requiritur, sed reus antequam declaratur à Iudice citari & audiri debet. Prius probatur, quia ipsa lex aut Iudicis praecipuum generale, vel speciale sub tali comminatione latum, continuo admonet, & merito inobediens & contumax censetur, qui obediens recusat. Posterius prob. quia iure naturali debetur ipsi ius defendendi se.

NB. Quod si factum aut crimen adeò notorium sit, ut manifestum sit nullam defensionem aut excusationem reo competere, citationem intermitteri potest: quia *excessus notorius examinatione non indiget.* c. 1. de elect.

6 Si à iure decreta sit censura ferendae sententiae, infligi non debet reo, etiam conuicto, nisi praecedat monitio. Ratio patet ex dictis, quia talis censura non à lege, sed ab homine fertur, ideò legis monitio non sufficit, nisi etiam hominis monitio praecedat, saltem ordinariè, & nisi aliud causae grauitas sententiae necessitas requirat.

7 Ignorantia (si crassa non sit, nec affectata) tum facti, tum facti, etiam concomitans, à censura excusatur. Ratio, quia ad incurrendam censuram requiritur

contumacia Ignorantia autem contumaciam, is contumax non est. *Non enim contemnit disciplinam, qui ignoravit.* l. si ignorans, 50. ff. locati.

NB. Ignorantia, inconsideratio & obliuio non supina æquiparantur.

Nota. Clericum percutiens & nesciens Clericum, peccat quidem, sed non incurrit excommunicationem. Ratio, quia ignorantia tollit voluntarium, circa obiectum illud, quod ignoratur. Item Rusticus percutiens Clericum & nesciens, licet optet esse clericum, tamen non incurrit excommunicationem. Ratio, quia censura nunquam fertur propter internam præteritam operantis dispositionem habituales vel actuales, sed propter externam Ecclesiastici mandati contumacem transgressionem.

Qui scit opus prohibitum esse, nescit tamen annexam censuram, eam non incurrit. Ratio, quia oportet censuram esse pœnam medicinalem, at non esset medicina, sed tantum obesset, si etiam ignorata incurreretur: secus est in irregularitate, eo quod irregularitas non contrahatur propter contumaciam, sed propter turpitudinem seu maculam culpæ, qua criminosis secundum Ecclesiæ canonem, in habilis redditur ad altaris ministerium.

Qui ex graui metu Ecclesiæ legem transgreditur, censuram euitat, licet quandoque à culpa mortali non excusetur, ut si quis ob mortis metum cum sanguinea matrimonium contrahat, & consummat, tum, quia ad censuram requiritur contumacia: qui autem ex graui metu peccat, alioquin non peccaturus, non censetur contumax. Ergo &c. Tum quia in ordine ad forum externum, & leges positiuas Ecclesiæ, grauis metus censetur iustus probabilis, tamen si
inter-

interdum à peccato non excuset, spectato iure naturali. Ratio Concluf. Quia Ecclesiasticæ leges ordinariæ non obligant cum tanta securitate.

NB. Si sacerdos excommunicatus ac publicè denunciatus, graui metu adactus, audiat confessiones, non sine irreuerentia Sacramenti; quod tali casu inualide administratur incurrit censuram, quia Quotiescunque actio per censuram prohibita, ratione talis prohibitionis, intrinsecè mala redditur, tunc eam ob grauem motum exercens, contra Ecclesiasticam legem delinquit, & pœnam incurrit.

Aliud Exemplum, vt qui ex metu graui communitur cum excommunicato, in contemptum Ecclesiasticæ potestatis, nam his casibus Ecclesiastica lex obligat, vt non obstante quouis incommodo perueniatur, bonum publicum fidei ac Religionis, aut Sacramenti reuerentia & honor defendatur.

C A P. VI.

Quibus Casibus Censura iniusta, & quibus etiam inualida sit.

1 Censura interdum iniustè fertur; tamen valida, si forma iudicij, (canonica admonitio sententia prolata in scripto coram testibus in causa) in censura ferenda à iudice non feruetur.

2 Censura lata post appellationem legitimam, cum alio defectu substantiali, sine iusta causa publica nota, vel à non habente iurisdictionem irrita, quare nec timenda, per se loquendo.

3 Si causa ferendi censuram reipsa non subsistat, quamuis in foro externo secundum allegationem appareat, non obligat in Conscientia deber tamen obseruari talis censura, quatenus necesse est ad publicam

blicam disciplinam, & Iudicis auctoritatem tuendam. Probatum prius, quia Ecclesia nec vult, nec potest excedere limites datæ sibi potestatis: atqui potestas censuræ Ecclesiæ per se tantum data est contra contumaces, non contra innocentes. Ergo non potest, nec vult ligare hos, nisi quatenus id per accidens est necessarium ad publicam disciplinam, & auctoritatem Iudicis tuendam; Consequenter si hæc ratio cesseret, quia res occultè agitur, vel coram ijs, qui hominis innocentiam perspectam habeat, non est is censura ligatus, cum nec coram Deo ligatus sit: quia *aternali tribunal Iudicis illum reum non habet, quem iniuste iudex condemnat.* c. 1. de sent. & re iudic. in 6. Posterius probatur ex S. Gregorio, hom. 26. in Euang. *Sententia Pastoris seu iusta, seu iniusta fit, gregi timenda est.* Ratio, quia Iudex ex officio suo pertinente ad publicam utilitatem ac disciplinam, cui merito commoda privata posthaberi debent, obligatus est, ut in iudicio secundum publica allegata & probata sententiam ferat, Reo præcipiat, tam etsi privata notitia eundem innocentem cognoscat; sed innocentiam eius, publicè ac legitime ostendere non possit: Consequenter in tali casu Reus condénatus, iustæ iudicis sententiæ parere obligatus est, quatenus præcisè necessarium est ad publicam disciplinam, & Iudicis auctoritatē tuendam.

NB Qui talem censuram violat, Clericus innocens excom: actum sui ordinis exercens, non contrahit irregularitatem. Ratio, quia talis non merè & simpliciter, sed tantum apparenter, & in ordine ad forum externum censura ligatus est: Cum autem Canones irregularitatem decernunt violatori Censuræ, intelligi debent de vera & simpliciter dicta censura, quia odia & pœnæ restringenda sunt.

NB. Ta-

NB. Tamen Sacerdos innocens & externè excomm. conuictus de sacrificio occultè celebrato tanquam irregularis à Iudice condemnari potest, quia in foro externo censetur excommunicatus. Quod si monitus desistere nolit, tunc propter contumaciam poterit verè excommunicari. Quod si talis innocenti, secundum alleg. & prob. excommunicato, beneficium conferatur, collatio quidem in se valida & prouisus in conscientia tutus, tamen irritatus à Iudice potest. Ratio, quia talis excommunicatio materialiter iniusta, non reddit hominè verè & simpliciter inhabilem; sed solum in ordine ad forum externum & publicam existimationem, quatenus ita necessè est, ratione communis boni, ac disciplinæ.

Ad substantiam Censuræ requiritur antecedens monitio, non tamen tria, nisi in casibus iure expressis.

C A P. VII.

De Absolutione & Censura.

Censura propriè dicta alio modo non tollitur quam legitima absolutione, vt nimirum eadem publica potestate, qua contracta est, etiam dissolvitur. Non enim tollitur per mortem ferentis, & pœna per legitimam Iudicis sententiam infligitur, transit in rem iudicatam, adeoque non finitur morte aut depositione Iudicis imponentis: multo magis quæ à iure imposita pœna est, ab eius auctore pendet, sicut neque ipsum ius, neque statutum: neque per mortem excommunicati, excommunicatio omnino extincta censetur; cum etiam mortui Ecclesiæ suffragijs & sepultura sacra carere debent.

NB. Co

NB. Censura contracta non cessat per se ipsam deposita contumacia, sed per iudicem per absolutionem tolli debet, nisi tali conditione censura lata (quod fieri potest) ut quamprimum à contumacia recesserit, vel satisfecerit, ipso facto absolutus existat. Nam sicuti valor cuiuscunque liberæ concessionis immediate pendet à voluntate concedentis; ita & valor absolutionis à voluntate absolventis: consequenter, si is velit, hoc vel illo eueniente concessionem absolutionem uè ratam esse, statim ita erit. Alia ratio est de Sacramentis, quæ (excepto matrimonio) inualidè conferuntur sub conditione pendente in futurum; V. C. absolue te si restitueris; propterea quod ministratio Sacramentorum non dependeat ex libera voluntate, & intentione ministri, nisi ea acta concurrat cum exhibitione materiæ & formæ secundum Christi institutionem.

NB. Reg. 50. in 6. *Actus legitimi conditionem non recipiunt neque diem.* Vera est, sed de ijs actibus tantum, quibus ex propria natura vel institutione repugnat, diei aut conditionis adiectio; licet autem repugnet, censuram propriè dictam ferri ad certum diem vel tempus, V. C. excommunicatus esto ad triennium; propterea quod censura non sit pœna mere afflictiva, sed contumaciæ correctiva; non tamen repugnat censuram ferri sub hac conditione, ut duret, donec in contumacia perseveratur: quamuis non sit inoris, tali modò censuram decernere, ut præstita satisfactione expiret censura; sed potius ut à Iudice per legitimam absolutionem auferatur.

A censura lata per sententiam particularem is tantum absoluit, qui eam tulit, vel eius superior, successor, aut delegatus; quia eiusdem & soluere & ligare;

M

&

& par est ius soluendi & ligandi, intellige, dummodo iurisdictio in illo daret.

NB. Delegatus habet potestatem intra annum, etiam si tempus delegationis finitum sit, si positâ contumaciâ reg. sententiæ parere velit, et absoluendi: post annum verò ad delegantem remanere debet.

NB. Prælatus provincialis potest absolueret omnes, quos prior aut Guardianus excommunicat. Archiepiscopus verò non potest absolueret subditos Episcopi, nisi ad ipsum sit appellatum. Episcopus quoq; Excommunicatos Regulares à proprio Prælato ex causa pertinente ad regularem disciplinam, soluere non potest, quia *correctio Monachi primo loco Abbatem spectat*, nisi regulares non exempti ab ipsius sententia prælati ad Episcopum appellent.

Cæterum, præter hos, qui numerati sunt, nemini solvere potest. Ratio, quia Iudicialis causa, per citationem, quæ necessariò sententiam Censuræ recedere debet, coram proprio Iudice cœpta est. Ergò si alius Iudex quicumque (præter superiorem, successorem vel delegatum) se intromittat, & Remanere soluere tentet, manifestò eius Iurisditionem violat & inturbat.

NB. Quod si autem ligatus excommunicatus longissimè distet ab authore, paratus satisfacere, test interim absolui ab inferiore, præstita cautione, quamprimum poterit, còspectui eius, ad quem Ordinatio absolutio spectat, se præsentare velit.

3 Quicumq; iure ordinario, vel privilegio potest soluere à censura iuris, is etiam potest absolueret censura per sententiam generalem Ratio, quia ce

si iura generaliter lata non continent propriè sententiam iudicis, quam rescindere alius non possit, sine violatione Iurisdictionis, sed potius continent præceptum, sub tali pœna siue censura impositum, ideoque æquiparatur in hac parte censuræ iuris.

Præuentus à Iudice (exemplum habes in causa Parochi Kulcensis) forum ipsius in eadem causa declinare non potest. V. C. Subditus Episcopi, seu ratione domicilij, seu ratione solius delicti, excommunicatus ab Episcopo suo mutans domicilium non potest ab altero Episcopo absolui, eò quod prior Episcopus, qui excommunicauit propter causam in Consistorio suo cœptam & nondum absolutam, ius in excommunicatum adhuc retinet. At verò, si quis in propria diœcesi iuris excommunicationem, aut sententiæ generalis contraxit, ac postea in alium episcopatum commigret, potest tunc ab Episcopo loci absolui.

Potestas absoluendi à Censuris, interdum delegatur personæ particulari, & quandoque etiam respectu certæ causæ, interdum verò vniuersim Episcopis, Ordini Regularium, &c.

Si potestas absoluendi à censuris absolutè concedatur, intelligitur etiam in Ordine ad forum externum, nisi ex adiunctis aliud colligi debeat.

NB. Cum in Bullis Iubilæi, aut Cruciatæ datur potestas Confessarijs absoluendi ab omnibus peccatis, & censuris, intelligi debet in ordine ad forum conscientie tantum: sic absolutus à peccatis enormibus, V. C. Magia, nihilominus tamen puniri potest à Magistratu: quia forum Conscientie, & forum externum Iudicij valde distincta sunt: siquidem in illo præcipue spectatur animæ salus & diuinæ offensæ compensatio: in hoc verò

ad publicam etiam vindictam, & Reipublicæ satisfactionem attendi debet.

- 7 Absolutio data in foro Conscientiæ tantum, (C. ab excommunicatione notoria) non prodest in foro externo, nisi Iudex eam ultro acceptare velit, & accusationem fiscalis repellere quod potest.

Quod si Excommunicationis V. C. Censura coacta fuit, tunc non prohibetur, qui ab ea in foro conscientiae absolutus est, etiam publicè celebrare.

Quod si excommunicatio notoria fuit, & ad forum iudiciale deducta fuit, tunc si quis celebravit & absolutus fuit in foro conscientiae, absolutio celebratio cedit aliquomodo in præiudicium forei externi: ut proinde Iudex ialem absolutionem remittere non cogatur, sed celebrantem tanquam irregularem punire possit. Hinc privilegiatus sine consensu Ordinarij absolvi facillè non debet à clericis notorijs, si eam ad forum iudiciale deductam, probabiliter deducendas putat. Ratio, quia absolutio danda non est, priusquam pars laica & Ecclesiastica laesa, satisfactum sit. Propterea quod Reus, postquam absolutionem consecutus non ita efficaciter ad profectandam emendationem urgeri possit.

- 8 Absolutio à censura interdum confertur ad cautelam, si dubitetur V. C. Absoluto, si incurrit interdum ad reincidentiam cum certa conditione, quam nisi absolutus intra præfixum tempus, quod primum potest, Ordinarius se sistat, & partilamentis satisfiat. Quod si reincidatur, requiritur nova contumacia, & nova sententia.

PARS SECVNDA.

De Censura Excommunicationis.

CAP. I.

Quid sit Excommunicatio, & quotuplex?

Excommunicationis nomen, si absolute proficiatur accipi solet pro maiore; qua aliquis propter contumaciam ab Ecclesie communione separatur: Minor solum secundum quid priuat usu sacramentorum. Passiua Maior Excomm. habet fundamentum in verbis Christi Matt. 18. Si Ecclesiam non audierit, & in Apost. 1. Tim. 1. qui quosdam tradidit Sathanae.

Triplex est Communio fidelium: Merè interna, (consistit in fide ac charitate, per quam fideles inter se & cum Christo mysticè copulantur. Ratione cuius vnionis vnus pro altero o a e potest.) Puri è externa (consistit in conuicta & Colloquio, commercijs fidelium) Media siue mixta, (quæ in exterioribus Actionibus vel Cæremonijs existens, interior em spiritualem fructum, ex propria institutione continet. Huc spectat usus actiuus & passiuus sacramentorum, Ecclesie suffragia, quæ in sacrificio, alijsque publicis officijs ad Deum pro vniuersa Ecclesia funduntur: Item Satisfactiones Christi & Sanctorum, quæ ex communi Ecclesie Thesuro per indulgentias fidelibus iustis applicantur: Cum enim Ecclesia visibilis sit, ideo communicatio ista seu applicatio communium orationum & satisfactionum per sensibilem actionem fieri debet.

- 3 Ecclesia neminem priuare potest communionem fidelium merè interna, quæ est per Fidem ac Charitatem, quippe quibus nemo inuitus spoliatur, Charitas potest esse in excommunicato, si deponatur contumacia ante absolutionem conteratur.
- 4 Pro Excommunicatis licitum est orare priuatim intentione, etiam in memento Missæ. Nam huiusmodi actiones siue opera pia cuiusque operantis propria sunt, idè ad ipsius liberam applicationem, & non Ecclesiæ dispensationem pertinent.
- 5 Ecclesia per Excommunicationem priuat bonum communibus suffragijs, vsu Sacramentorum fidelium conuictu. Ratio, quia quæuis Respub. potestatem habet subditum rebellem à reliquorum uiuio consortio excludendi: Et gò etiam ad Ecclesiam ut Rempub. perfectissimam, id pertinet, ut subditos sibi noxios à fidelium Communionem separet: ut non alios inficiant, tum ut sic magis pud facti, citius reuertantur. Idque facit Ecclesia non secundum internam communicationem, quæ est per fidem, sed secundum externam communicationem spiritualium bonorum, ex Ecclesiæ voluntate & dispensatione priuatum communicationem.
- 6 Excommunicatio est pœna, qua nulla maiori Ecclesia est: quare ad eam non deueniendum, posteaquam monitionibus nihil obtineri possit, si ipse affulgeat, cuius fructus ad reum emendandum vel saltem bonum publicum promouendum.
- NB. Communitas Collectiuè excommunicari non potest, nisi omnes ac singuli culpabiles. Nam excommunicationis pœna hominem priuet spiritualibus bonis, quæ ad animum propriè pertinent, infligi ea non debet, nisi ob propriam grauem culpam.

Anathema ab excommunicatione Essentialiter
non differt. Dicitur enim *αἰὶν δευα* quasi separatio a
licius ab Ecclesia, ratinquam maledicti & Exe-
randi. Hæc vox Anathema adhibetur & vsurpatur inter-
dum ad significandas accidentales solemnitates &
ceremonias adhiberi solitas in Excommunicatione,
videlicet vt 12. Episcopum Presbyteri circumstant,
qui lucernas ardentes in manibus teneant, casque in
terram projiciant, & conculcent in detestationem
excommunicati.

C A P. II.

De Effectibus Excommunicationis.

Primus Effectus est. Excommunicato sacramenta
suscipere non licet; validè tamen ea suscipit, exce-
pro sacramento pœnitentiæ. Excusat tamen pericu-
lum mortis, infamiæ, scandali, &c. quia lex & Censu-
ra Ecclesiastica non obligat cum tanta seueritate.

Secundus Effectus. Excommunicatus priuatur
communibus Ecclesiæ suffragijs & satisfactiõibus.
Ratio, quia horum spiritualium bonorum Ecclesia
vel Domina est, vel dispensatrix, vt proinde ea indi-
gnis & contumacibus denegare possit ob maius bo-
nũtum publicũ tum ipsorummet excommunicatorũ.

NB. Excommunicatus non peccat emanendo è
Missa die festo, nec tenetur se disponere, quia ea di-
spõsitiõ est valde remota.

Excommunicatus, per quem stat quominus absol-
uatur, videtur peccare contra Ecclesiasticum præce-
ptũ, quando in Paschate se disponere negligit ad per-
cipienda Sacramenta Pœnitentiæ, atq; Eucharistiæ.
Ratio, quia illa præcepta per se obligat ad mundadã
animam, & consequenter ad tollenda vincula tum

mortalium peccatorum, tum etiã excomunicatio.

4 Excommunicatus, licet emendatus sit, quamvis
tamen absolutionem non accepit, non videtur gaudere suffragijs Ecclesie, & quia Excommunicatio est pura pœna, potest manere etiam sublata culpa.

5 Quartus Effectus. Excommunicatio interdicitur
est usus actiuus, seu administratio sacramentorum (idque iure fit ab Ecclesia, cum ministratio Sacramenti sit ministerium publicum, Ecclesie commissã Christo, vt proinde indignis ac contumacibus interdicitur iure possit. Excipe necessitatem. Valet tamen Sacramentum administratum ab excommunicato; excepto pœnitentiã, quippe ad quod iurisdictio requiritur, qua excommunicatus non toleratus caritur, quippe ipsi allata. præterquam si publicus error habeatur cum titulo præsumpto inrerueniat.

6 Excommunicatio prohibetur est diuina officia celebrare, vt Sacrificium Missæ; Excommunicatus præsens sacrificio Missæ, expellendus à laicis; quod non fieri potest, sacerdos ab altari recedere debet a te Canonem; Prohibita publicæ horæ canonicæ processio, &c. tamen priuatim horas orare debet, ex propria iniquitate commodum ferat, priuatim iam fructibus, non potest dicere Dominus vocat me, sed si dicat, non mortale.

7 Quintus Effectus. Excommunicatus inhabilitatur ad Ecclesiastica beneficia, quare electio aut præbendatio irrita est, etiam ignorans excommunicationem, tum qui bona fide accepit beneficium, si cognoscit tenetur relinquere, non tamen fructus, si inde dictum factus non est, teneatur reddere. Ratio Condi. Quæ assumptio ad beneficia, est communicatio Ecclesie; si casus; alia ratio, reg. c. vlt. de cleric. excom. Prohibetur

exercitio actus, censetur prohibitum illud omne, per quod peruenitur ad illum actum.

Excommunicatus incapax est pensionis Ecclesiasticæ; quia pensio datur propter officium, quo non potente præstare Excommunicato, est incapax. 8

Si excommunicatus in contumacia, vel mora petendæ absolutionis persistens, officium suum nec per se, nec per alium obeat, fructus beneficii nõ potest percipere: si verò præstet, quamvis peccet, potest tamen retinere fructus in foro conscientiæ, quia in externo foro indignus censetur, ut alatur ex bonis Ecclesiæ. Quod in conscientia retinere propriè patet, quia ideò, quòd priuatus redditibus id publico iure expressum, si scilicet, V. C. Parochus occultè sit excommunicatus, & faciat suum officium. 9

Si excommunicatus à contumacia recessit, neque pereum stat, quominus absoluaatur, fructus beneficii percipere potest, licet officium suum non præstet, quia nõ potest: sicuti & beneficiarius infirmus percipit fructus, esto culpa sua causam infirmitati præbuerit, quia legitime impeditus. 10

Ad beneficium legitime electus, si postea in excommunicationem lapsus est, non potest durante excommunicatione acceptare illud. 11

Sextus Effectus Rescriptum Sedis Apostolicæ ab excommunicato impetratum non valet. 12

Septimus Effectus Excommunicatus non toleratus omni exercitio Ecclesiasticæ iurisdictionis priuatus est; quare nec eligere nec præsentare potest, potest tamen assistere matrimonio. 13

Octauus Effectus. Excommunicatio hominem priuat communicatione forensi: Si tamen actor, aduocatus & testis in iudicio, neque à Iudice, neq; per 14

aduersarii exceptionem repellentur, a & a eorum valent: secus est de Iudice nō tolerato, cum Iurisdictione careat; quia substantia iudicii vitiatur, si defectus sit in Iurisdictione.

15 Neq; Tabellionis excommunicati ac vitandi instrumentum authenticum censei potest.

16 Nonus Effectus. Excommunicato prohibita est omnis politica fidelium (hæreticorum etiam) communicatio per literas, nutus, munera, si conueniant vt focii formaliter, non verò præter intentionem præterquam in casibus, iure aut necessitatis ratione exceptis; cuiusmodi comprehenduntur in his regulis:

Vtile, lex humilis, resignorata, necesse.

Vtile, id est, notabilis vtilitas corporalis & spiritualis; exhortatio, eleemosyna, Consilium. *Lex*, est, matrimonialis, etiam in mensa, vtroque. quod in correlatis quod statuitur de vno, censetur etiam de altero statutum. *Humile*, id est, humilitas subiectiōnis, filiorum in parentes, &c. & personæ subiectiōnis domini in diuinis, v. c. lectione horarum possunt communicare cum Dominis. *Resignorata*, siue ignorantia tam iuris, quam facti.

17 *Necesse*, Necessitas communicandi cum excommunicato, ratione delictorum, contractuum bonæ fide, & emptionum.

18 Decimus Effectus est; Si Excommunicatus ante integro excommunicatione contumaciter perierit, de hæresi suspectus redditur.

19 Undecimus Effectus: Si excommunicatus ante absolutionem moriatur, sepultura Ecclesiastica perueniatur; quia hæc censetur quædam cum mortuo communicatio: Sacris autem Canonibus institutum est vt quod

ut quibus non communicamus viuis, neque mortuis communicemus, c. sacris de sepult. Si tamen signa penitentiae etiam post mortem edidit, absolui debet: qui verò ex contumacia sepeliri praesumunt excommunicatos, ipso facto excommunicationem incurrunt.

CAP. III.

De Peniis, quae incurruntur ob communicationem cum excommunicato.

1
Communicare cum excommunicato in crimine criminoso scilicet, id est, in illo scelere propter quod quis excommunicatus fuit, incurrit Excommunicationem maiorem secus minorem.

2
Communicare cum excommunicato in diuinis seu rebus sacris est mortale, quia valde repugnat auctoritati Ecclesiasticae & dignitati rerum sacrarum, si ad has, quae maximè propriae sunt filiorum Ecclesiae, admittantur, qui ab Ecclesia praecisi sunt. Nisi paruitas materiae excuset, v. c. legere priuatim horas secluso scandalo & contemptu; quia haec priuata communicatione non continet tantam deformitatem.

3
Communicare cum excommunicato in rebus politicis, plerumque est veniale: quia huiusmodi communicatio est leuis, & non admodum repugnans fini excommunicationis: quippe cum per se primo ac dire è prohibeatur vsus rerum spiritualium.

4
Communicare cum excommunicato, tum in sacris, tum politicis sine iusta causa incurrit excommunicationem minorem.

NB. Excommunicatio minor est censura per se solum

lum priuans vsu passiuo siue susceptione Sacramentorum, est extra necessitatem: quia materia huius prohibitionis grauis est; est mortale suscipere Sacramenta.

Administrare Sacramentum in minori excommunicatione est veniale propter irreuerentiam.

NB. Episcopus in minori Excommunicatione constitutus, peccat venialiter, si celebretur, mortaliter verò propter communionem.

NB. Absolutio à Censura non est Sacramentalis hinc ante confessionem potest conferri.

5 In minori excommunicatione existens, non potest eligi ad beneficium, aut illi conferri, quæ est re grauis; tamen valida electio, sed potest irritari, si scuerit excommunicatum se esse.

6 Simplex Sacerdos non potest absoluerè à minori excommunicatione, contra electum, quia nō habet iurisdictionem in foro externo.

C A P. IV.

Quinam excommunicati sint vitandi?

1 **N**ulli excommunicati vitandi, nisi nominati & publicè denunciati, vel notorii percussor clericorum notitia facti, idque ob consuetudinem statutum Concilii Constantiensis, *Ad euitanda*, &c.

2 NB. A pœna iuris non appellatur, sed à sententia Iudicis declarantis incidisse aliquem in pœnam iuris.

NB. Clericus vitandus non est, si sit dubium Iuris (quia percussor se defendere potest aliqua probabilitatis ratione, quod non sit excommunicatus, et quod ex vehemènti passione iræ percusserit. Propter verba

verba Concilii; *Aut aliquo iuris suffragio excusari possit, secus est, si percussio notoriè facta sit, vt nulla tergiversatione celari possit.*

Qui in vno loco ob excommunicationem denū- 3
ciatus est, alibi vbi eius excommunicatio ignota, vitandus est occultè non publicè: ratio, quia à lege antiqua recedendum non est, nisi quatenus in lege noua exprimitur.

Cum igitur in Constantiensi extrauagante nihil decretum sit circa modum excommunicatum vitandi, publicè an occultè; sed solum circa qualitatem excommunicatorum, vt cum denunciati sint, necne; ideo standum est iure antiquo. Sed Clerici percussor in loco vbi id ignotum nec in occulto vitari debet Ratio, quia sententia denunciatoria Iudicis, sicut & excommunicatio afficit personam, quæ proinde illam secum fert, quocunque vadat, accedente etiam iuris communis dispositione. At verò publica notitia facti, seu criminis commissi, circumscripta est loco; ponimus enim alibi crimen occultum esse.

Fideles si velint, abstinere possunt à Communione Excommunicati non vitandi, si excommunicatio publicè nota sit. Quare licitum est Iudici, aut parti litiganti exceptione repellere Actorem, Aduocatū, Testem excommunicatum; Regularibus & Clericis recusare Imperium Episcopi, Abbatis excommunicati, nec cogi possunt subditi, vt à Parocho excommunicato Sacramenta suscipiant, eius Missæ intersint. Ratio, quia Concilium Constantiense non ipsis excommunicatis, sed solum reliquis fidelibus fauorem & gratiam conferre voluit. Quod autem ob gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium retorquendū, reg. 61. in 6. Et Nemo beneficio inuitus vitæ cogitur. Ex-
cipe

cipe Consuetudinem Germaniæ contrahendi cū hæreticis.

5 Communis est doctrina, quod fideles peccent, si sine vlla causa necessitatis, excommunicatum emendatum inducant ad sacrificandum, vel sacramenta ministranda, si alius minister facile haberi possit, quia indecens esset eum sacrificium Missæ offerre pro Ecclesia, à qua præcisus est, quare excommunicatus id præstare non potest sine causa, consequenter nec fideles ab eo petere. Contrarium tamen est probabile, propterea quod Concilium Constantiense fidelibus absolute concesserit facultatem communicandi cum talibus, tam in sacris, quam politicis rebus, consequenter neque ipsos excommunicatos præcisè ob censuram peccare, si rogati, sacramenta ministrent, modò se non ingerant.

6 Etsi ipsi excommunicati tolerati se ingerere non debeant, cõmunioni fidelium, præsertim in sacris, tamen licitè requisiti aut rogati parere possunt; vnde Parochiani à parochia administrationem Sacramenti exigant: ne gratia fidelibus facta cum excommunicatione tolerato communicandi inutilis sit.

7 Excommunicatus non vitandus validè absoluitur peccatis & exercet actus Iurisdictionis voluntariæ (ne frustranea sit Concessio Concilii Constantiensis) non item coactiue. Ratio, quia in Extravagante Constantiensi nullum ius, factor, aut licentia datur est excommunicatis, nisi quatenus cedit in gratiam reliquorum fidelium. Ergo actus Iurisdictionis coactiue, Iudicis excommunicati, non minus inefficaces & irriti sunt nunc, quam olim fuerunt.

NB. Ad bonum publicum pertinet, si impedimentum eius, qui publicum officium gerit, occultum

tum sit, ut eius acta valeant; nō item, si impedimen-
tum notorium existat.

Prebabile est, quod liceat hodie publicè orare, 8
sacrificare pro excommunicatis toleratis (non pro
percussoribus Clericum) etiam hæreticis: modò
horum nomina in Missa non exprimantur contra
Ecclesiæ morem, aut cum scandalo. Ratio, quia
Cōcilium Constantiense solum loquitur de non to-
leratis, & denunciatis.

NB. Iudicis excom. tolerati iurisdictio manet.

Excommunicatis toleratis, præcise ob censuram, 9
sacra sepultura negari non debet. Ratio, quia sacra
sepulturæ eadem est ratio, quæ diuinorum officio-
rum ac suffragiorum.

NB. Hæreticus si signa contritionis & conuersio-
nis edidit, loco sacro sepeliendus est tamē cum Cō-
silio Episcopi ob scandalum.

NB. Consuetudo sepeliendi hæreticos in loco sa-
cro in Germania toleratur, etiam Comitatio Catho-
licorū amicorum ad funus. Ratio; quia talis comita-
tus cognationis, aut necessitudinis causa præstitus,
potius ad politicam communicationem pertinet.

CAP. V.

De Excommunicationibus Iuris, & ob Clerici
percussionem.

AB Excommunicatione Iuris non reseruata, qui- 1
uis expositus sacerdos tacita commissione Au-
thoris absolueri potest, iuxta caput nupcr. Quia con-
ditor Canonis eius absolutionem specialiter sibi nō retinuit,
eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi.
Casus Bullæ Cœnæ Domini (sic dictæ, quia quot-
annis

annis in Cœna Domini renouari solet) spiritualiter Summo Pontifici reseruantur, sunt latae sententiae, & expirarent mortuo Summo Pontifice, nisi, vt nunc fieri solet, specialiter caueretur processus Bullares robur suum obrinere etiam vacante sede, vsq; ad tempus, quo à futuro Pontifice denuo edantur.

NB. Episcopos quosdam in partibus Septentrionalibus ob casuum frequentiam & difficultatem ad eundem Romam, per se vel Vicarium suum absolueri consueuisse subditos suos ab hæresi manifesta Et Beccanus ait; *Bullam Cœna Domini in multis Germania prouinciis non esse vsu receptam.*

NB Licet generatim concedatur potestas absoluendi à Censuris Bullæ non censetur comprehendere absolutio ab hæresi nisi speciatim explicetur. Nam *generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset vt similiter in specie concessurus.* reg. 81. in 6. Censuræ aut Bullæ, & inter eas Excommunicatio ob hæresin peculiarem reservationem habere solent, sicut praxi stylus Curia ostendunt.

3 Excom. Canonis: *Si quis suadente diabolo, &c.* currunt omnes, qui Clericum, quamuis primatorem, siura iniuriam percusserint, nisi quod quibusdam Casibus Clerici priuilegio Canonis priuati sint, Bigami, qui cum altera vidua contraxerunt, aut ab altero corrupta.

Nomine Clericorum intelligit etiam coniugatos, si habitum & tonsuram gestent, à laicis Ecclesiasticis ministrantes ex mandato Episcopi; secus si ab habitu, & ter moniti non abstineant à negotiis secularibus.

NB. Clericus occultus si sine habitu in enormi crimine à seculari Iudice deprehensus, allegando

Clericum, petere potest se remitti ad Iudicem Ecclesiasticum, & audiendus est.

Laici non possunt capere Clericos incorrigibiles nisi mandato prælatorum. Quod si Clericus in sacris in iniquo bello militet non amittit priuilegium fori, quia priuilegium fori non amittitur, nisi per sententiam degradationis realem aut fictam, quæ in absentem à Iudice ferri solet.

Clerici, si officium Cauponis aut lanionis exercent, & post 3. monit. Episcopi non destiterint, sique coniugati habitum dimiserint, priuantur omni priuilegio: si autem coniugati non sint, & habitum retineant, gaudent quæ in priuilegio fori & Canonis; sed tunc non gaudent liberatione à vectigalibus.

Omnes Religiosi vtriusque sexus, eorumque conuersi ac conuertæ, Canonis priuilegio gaudent; etiam Terrarii, Eremitæ, si vigore voti, aut alia obligatione Ecclesiæ vel Ordinal. cui add. scti, quia est res fauorabilis.

(Suadente diabolo.) Ad Excommunicationem Canonis incurredam, requiritur iniuria grauis mortalis, cum violentia illata Clerico, nec sufficit intentio percutiendi, quia verba legis pœnalis intelligenda sunt cum effectu.

NB. Si intentio non sit mortalis, licet percussio sit grauis, non incurritur excommunicatio, quia non esset mortale peccatum.

NB. (Manus violentas.) Significatur quæuis iniuriosa exterior ac corporalis actio circa personam vel res ei adhaerentes. V. C. percutere, vulnerare, violenter in carcere detinere, eripere aliquid per vim, (non verò occultè manusupium abscindere) persequi vt incidat in fossam, iniicere manus violentas in equum

N quum

quum cui infidet. Et si quis pulsatus quidem non est, verum manus aduersus eum leuata, & saepe territus quasi uolens pulsaturus, non tamen percussit, vt in iniuriarum actione tenetur.

Item si Clericus ex malitia seipsum vulneret, aut consentiat, etiam excomm. quia Canon iste non tantum in fauorem Clerici, quam in fauorem Ordinis Clericalis promulgatus est.

6 Etiam excommunicatio ista speciali constitutione extenditur ad mandantem consulentem vel non impedientem, si ex officio impedire debeat, imò etiam ad eum qui mandatum habentem, & omnes eiusmodi concausas, &c.

7 Qui mandatum Clericū verberandi, occidendi ante operis executionem, reuocauit, immunis est poena excommunicationis, & irregularitatis; licet mandatum nihilominus mandataris exequatur. Suator tamen, etsi reuocet, tenetur ex naturali obligatione ad damni restitutionem in defectum principalis, contrarium tamen est probabile.

8 Certi casus sunt, quibus Clericum percutere Canonis censuram evitat. 1. Ignorantia in dubio legens ignorantiam ad iuramentum cogendus est. 2. Imperfectio actus ob subitam passionem, V. C. pueri in templo se etiam ad sanguinem percussit, non excomm.

NB. Si quis me iniuriet, putans me esse Lucium cum sim Caius, iniuriarum mihi actio contra illum competit. 3. Qui in defensionem sui vel alieni corporis, famæ, bonorum, pudicitiae, Clericum aggressorem detinet, vel percutit, excommunicatio non incurrit. Exemplum habes in Leimbach. Vnde mulier pudicitiam contra Clericum non pe-

rens alio modo seruare, quæ verberibus non incurrit, excom seruato tamen modo defensionis, etiam non incurrit, qui Clericum inuentum cum vxore, sorore, &c. quia iustum talem dolorem compescere difficillimum est; non verò si temporis intervallo interdictum, quo dolor iustus sedari potuit, etiam nō locum habet, si quis Clericum cum nepte, sed solum in primo gradu,

NB. Si Clericus iniuriam inferens, vel in flagranti crimine deprehensus de fuga suspectus sit, poterit interim à laico capi, vt Iudici Ecclesiastico præsentetur.

Patri laico non videtur permissum, castigare Clericum in maioribus propter indecentiam, & quia sacer Ordo liberat à patris potestate, intellige sola quoad Effectum castigationis, in minoribus tamen potest castigare filios. 9

NB. Magister laicus, si grauius percutiat Clericū, incurrit excomm facilius tamen excusentur pater & præceptor, eo quod ius habeant Correctionis.

NB. Abbas per seipsum debet percutere Monachū regularis disciplinæ causa, & non per alium, vel si necessitas postulet, per Clericum Monachum. Alia ratio est de Episcopo, à cuius dignitate alienum est Clericum percutere; In Gallia tamen Clerici delinquentes ex mandato Episcopi, verberantur. Præfectus nauis verberans Clericum ad triremes damnatum non excom. Per consuetudinem pueri studiosi Clerici possunt etiam à laico Magistro castigari.

Ab excommunicatione contracta ob leuem Clerici percussione, Episcopi ordinatio iure absoluere possunt, sed etsi grauis fuerit percussio, dūmodo non enormis, in quibusdā casibus Episcopo vel Prælato

Ordinis communi iure absoluendi potestas competit. Quod si clerici se inuicem percutiant, possunt absolui ab Episcopo, nisi facti atrocitas aliud exigat.

Regulares absolui possunt à Prælato, nisi enormis si percussio.

NB. Commendatarii Ordinis S Ioannis se inuicem percutientes, absolui possunt à Priore Conuentus, secus si enormis sit.

NB. Omnes ferè Regulares habent Privilegium absoluendi suos Religiosos, etiam ab enormi percussione.

CAP. VI.

De Absolutione ab Excommunicatione.

1 **P**arochi potestatem absoluendi ab excommunicatione non habent ex officio, tanquam ordinariam, ut eam directè delegare possint; sed solum indirectè, quatenus alicui Sacerdoti approbato committunt facultatem audiendi Confessiones. Episcopus autem potest ex officio cuilibet Clerico dare facultatem.

2 In mortis articulo quivis Sacerdos ab excommunicatione, quantumcunq; reservata sit, etiam extra sacramentalem confessionem absolvere potest, quia absolutio ab Excom. non dependet à faciem. Parochi etiam id possunt extra mortis articulum à non reservatis.

NB. Inferioribus Clericis commissa non est potestas absoluendi ab Excomm. in articulo mortis, quia licet Ecclesia possit, tamen nullo iure aut consuetudine id ostendi potest. Nam si nullus sacerdos in extremis haberi possit, moriturus per contritionem à peccatis liberari, & post mortem ab Excom. absolui poterit.

C. fas

Casus Papæ reseruat^{us} superueniente legitimo impedimento fit Episcopalis, v. c. Pueri excom. possunt absolui ab Epif. opo, etiam puberes, mulieres, pauperes senes valetudinarii, membris capti, qui ad sedem Apostolicam commodè venire non possunt, item, qui ob publica officia impediti, item qui non sui iuris.

Si impedimentum adeundi Papam temporale sit, absolutus, eo cessante, Apostolico cōspectui se præsentare debet, alioquin reincidit. 4

In articulo mortis sacerdos expositus absoluere potest à casu Papali, licet Episcopus adiri possit: excepto, si specialis commissio facta Episcopis reperitur, v. c. absoluendi percussores Clericorum.

Probabile est, impeditum ire Romã absolui posse ab Epif. opo, licet ad Legatum Papæ se conferre possit. Ratio, quia iura in signum specialis reuerentiæ requiruntur, vt pro absolutione Papa adeatur: si ergo is adiri non possit, cessat reseruat^{io} Papalis, & deuoluitur casus ad ordinarium. Accedit, quod reseruat^{io} Casuum Papalium strictæ interpretationis esse debeat; cum iuri Episcopali deroget. 5

NB. Episcopi potuerunt præscripsisse, maximè ii, qui à Roma remotiores, vt etiam possint absoluere ab excom. Clericorum percussione, hæresi, etiam sine onere illum mittendi Romam si satisfaciatur, nec opus est, vt Episcopi mittant suos excom. ad Regulares mendicantes.

Ad Essentiam absolutionis ab excommunicatione pertinet, vt aliquo signo externo manifestetur. 7
Consueta verba sunt, *Absoluo te à vinculo Excommunicationis, quam incurristi propter crimen, v. c. percussione Clerici sacrilega, & restituo te Sacramentis Ecclesie, & fidelium*

delium communioni, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen. In foro externo præmittitur Psalmus 50. & post quemlibet versum humeri pœnitentis denudari leuiter percutiuntur virga, nisi fœmina sit, post mortem, similiter hic modus seruatur.

8 Ante absolutionem ab excommunicatione exigenda est satisfactio parti læsæ, vel cum cautione saltem iuratoria, siue alia, & iuramentum parendi Ecclesie, si crimen commissum enorme sit; si tamen hæc, vti debent, non exigantur à Reo, valet nihilominus absolutio. Quod si post absolutionem Reus non satisfaciet, non reincident, quippe iure non expressum.

9 Absolutio ab Excommunicatione aliaue censuræ etiam absenti dari potest. Nam Excommunicatio est pœna Ecclesiastica, quæ sicuti absenti infligi, ita ei remitti potest; absolutio autem sacramentalis requirit præsentiam Rei. Absolutio ab excommunicatione etiam inuito conferri potest, quia est pœna excipere, nisi quis contumaciter perseueret in crimine, V. C. hæresi; nam talem nemo absoluere potest nisi auctor Canonis.

NB. Absolutio ab Excom. non debet esse exacta per vim, nam requiritur libera intentio siue voluntas absoluendi.

10 Excommunicatus ex alia causa iterum potest communicari, consequenter etiam absolui ab excom. altera manente.

NB. Absolutio generica & indefinita allata à præuilegiato Confessario valida est, (cuiusmodi absolutio sacramentali absolutioni ad cautelam præmitti solet) licet fortè pœnitens, per obliuionem non crassam omittat confiteri peccata, quibus censura annu-

za, aut Confessarius nesciat, esse excom. isti peccato annexam. Vnde sequitur, si postea pœnitens recorderetur peccati Summo Pœntifici reseruati, quod apud Confessarium dicta potestate præditum bona fide confiteri intermisit; posse illud deinde cuius expofito confiteri, quippe cum Papalis reseruatio censuræ ablata fuerit. Secus est dicendum, si peccata specialiter sint reseruata Episcopo, quia Episcopi non tantum censuras, sed etiam ipsamet peccata secundum se absolutioni suæ reseruare, & Parochis eorumque cooperantibus denegare solent.

PARS TERTIA.

De Suspensione.

CAP. I.

Quid & quotuplex sit suspensio.

Suspensio est Censura, per quam persona Ecclesiastica impeditur, iure seu potestate Ecclesiastica uti.

Suspensio vel est totalis (quæ simul est ab officio & beneficio) vel partialis (vel est ab Ordine, aut aliquo actu Ordinis, v. c. à celebratione, vel à iurisdictione tantum, vel à distributionibus percipiendis, vel à voce suffragii, vel à collatione beneficii.)

NB. Totalis suspensio à beneficio est, per quam quis ab administratione & fructuum perceptione suspenditur. Totalis ab officio est suspensio ab omni spirituali Officio Ordinis & iurisdictionis, potest tamen taliter suspensus ministrare sacro, cum aliis orare, in necessitate baptizare, mortuos sepelire.

N 4 Suspen-

3   Suspensus à beneficio non ideo etiam à beneficio suspensus est, neque vice versa; quia sunt diuersae pena, ideo potest vna sine altera executioni mandari. Quod si suspensio ab officio ob delictum graue perpetuò duratura sit, beneficiatus beneficio priuari debet.

NB. Suspenso ab Officio totaliter illicitè conferri beneficium. Cum enim beneficium detur propter Officium non rectè confertur ei, qui officium praestare non potest, tamen non esse irritam collationem, sed infirmandam, putat Abbas.

Suspensus à beneficio, non ideo etiam ab officio suspensus est, quare potest & debet etiam officio suo satisfacere.

NB. Suspensus à beneficio intelligitur tantum perceptione fructuum ac temporali administratione beneficii: quod si se ingerat administrationi beneficii interdicti, ipso iure priuatur.

4   Suspensus à beneficio non potest fructus percipere, nisi quatenus indiget, modo tamè beneficium per se vel per alium praestet.

NB. Suspensus à beneficio non propterea amittit ius eligendi aut conferendi, quod ratione beneficii competit; quia collatio & electio nõ proprie nuntiantur inter beneficii fructus, quorum perceptio suspensio interdicta est, cum potius sint actus officii quasi iurisdictionis, ratione beneficii competentes, vnde Canonis auctor, cum ab utroque tam beneficium quam iure eligendi suspendere vult, id ipsum exprimit. Si ergo in canone non exprimat, non est cui extensionem faciamus in materia pœnali.

5   Suspensus ab ordine exercere potest actus iurisdictionis, qui Ordinis actualem usum non requirunt.

runt, & vice versa, (quare Episcopus suspensus ab Ordine licet Confessionem audire non possit, alteri tamen absolventi potestatem dare potest) suspensus à iurisdictione exercere potest actus Ordinis, quæ sine iurisdictione sunt, cuiusmodi est sacrificare, &c. At verò Actus Ordinis, ad quorum substantiam requiritur iurisdictione, uti est absolutio à peccatis, ne valide quidem exercere potest: sed neque eos actus Ordinis aut sacra officia, quæ sine iurisdictione licite non fiunt, suspensus à iurisdictione exercere debet, quare peccat Parochus, si sacramenta ministrat ouibus suis, ut pastor Ordinarius: & Episcopus si subditis suis Ordines conferat.

Suspensio ab Ordine Episcopali non includit suspensionem ab ordinibus sacerdotalibus exercendis.

NB. Suspensus ab ordine Inferiore (V. C. Episcopus à Sacerdotali) censetur etiam suspensus à superiore; non vice versa; Nam *cui non licet, quod minus est, non debet licere, quod maius est.*

NB. Presbyter suspensus ab officio Diaconi, à sacrificando etiam suspensus censetur, potest tamen confessionem audire, baptizare, licet non decenter, tamen ut irregularitatem non contrahat.

NB. Episcopus suspensus à collatione ordinum minorum, potest tamen conferre maiores, quia horum collatio non est necessario connexa.

Censura ligatus in vno loco, ubiq; ligatus manet, afficit enim censura personam, ideo comitatur eam extra territorium conferentis.

NB. Ex vi censuræ suspensionis non tenentur fideles vitare suspensum, etiam denunciatum, cum id nullo iure cautum sit, quamvis lex charitatis postulet,

stulet, vt Clericum ab officio suspensum non inducam, V. C. ad celebrandum, quando is sine peccato celebrare non potest. Sin verò iusta causa adsit à suspensio non denunciato sacrificium petendi, tunc licitè parere potest.

C A P. II.

Quis possit censuram inferre.

¹ **Q**ui possunt excommunicare, possunt etiam suspendere; ac vice versa.

² Omnes Clerici possunt suspendi præter Papam, Et Episcopos ob dignitatem ex speciali priuilegio, etiam electos & necdum confirmatos & Cardinales. Nam priuilegia à principe concessa, si nemini sint præiudicantia, amplè interpretari conuenit.

³ Non tantum singulae personæ, sed etiam communitas (capitulum) suspensione ligari potest, idque dupliciter, collectiuè & distributiue singulos comprehendens, qui duo modi interdum coniunguntur.

NB. Suspendio lata in Capitulum, si nihil aliud exprimitur, neque ex adiunctis colligatur, extendi non debet ad personas particulares, quia vox Capituli Collectionem significat, non personas singulas.

C A P. III.

Ob quam Causam suspensio fieri possit.

¹ **C**ensura suspensionis non incurritur sine propria culpa. Ratio, quia suspensio est pœna

Plerunque requirit Culpam mortalem, quia pœna debet esse commensurata culpæ: suspensiones autem sunt pœnæ graues. Interim etiam ob leuem culpam

culpam leuis suspensio imponitur, putà à curandis distributionibus.

Suspensio interdum fertur ob culpam merè præteritam, variè: 1. In perpetuum & habet vim depositionis, 2. Ad tres annos, quibus finitis, expirat suspensio 3. Donec Reus satisfecerit, præstata satisfactione expirat censura. 4. Ad bene placitum superioris, mortuo tamen superiore cessat, non sunt tamen hæ proprie dictæ censuræ, vnde nec per absolutiorem tolluntur, sed varijs modis. Alia igitur est proprie censura, quæ iudicis Admonitionem & Contumaciam rei requirit; & illa deposita contumacia, indiget absolute.

C A P. IV.

Quibus modis suspensio tollitur.

Suspensio lata ad certum tempus, eo elapso, per se cessat.

Suspensio, quæ proprie Censura est, ob contumaciam lata, absolute indiget.

NB. Parochi communi iure à suspensionibus absoluere non possunt.

Suspensio, quæ propter peccatum præteritum, ut purapœna imposita est vel in perpetuum, vel ad certum tempus, si relaxanda sit, remedio dispensationis indiget, quam inferior Prælatus iure proprio facere non potest. Ratio, quia sicut legem superioris, ita & annexam ei pœnam inferior soluere non potest.

Qui tamen priuilegium vel generalem commisionem habent absoluendi à suspensionibus, etiam eas tollere possunt.

NB. Iure nouo Trident. Omnes Episcopi possunt absol-

absoluere à suspensione etiam Papæ reservata, dummodo proueniat ex delicto occulto non deducto ad forum contentiosum.

NB. Forma Absolutionis à suspensione est: *Absoluo te à vinculo suspensionis, quod incurristi propter tale crimen, & restituo te ad executionem muneris tui, ordinis, vel ad beneficium tuum.*

NB. Ante absolutionem satisfactio & cautio saltem iuratoria, si non pignoratitia aut fideiussoria præstanda est.

C A P. V.

De depositione ac degradatione.

1 **D**epositio est perpetua & irremissibilis Ecclesiastica personæ ob enorme crimen remotio à ordine, iurisdictione ac beneficio.

2 Depositio differt à suspensione perpetua, quod suspensio licet priuet fructibus beneficii, tamen non titulo radicali, sicut suspensio Clerici propter furtum, homicidium, perurium, adulterium, stuprum violentum, incestum & sodomiam notoriam (NB. semper repetitam, ipso iure priuantur beneficiis, tamen requiritur sententia Iudicis.

3 Per simplicem seu absolutam depositionem non auferuntur priuilegia fori & Canonis, sicut per degradationem. Vnde & Clerici depositi alendi sunt ab Ecclesia, ne cum opprobrio cleri cogantur medicare, nisi in crimine contumaciter persistant. Quod si Clericus in contumacia incorrigibilis perseueret, est per secularem potestatem comprimendus, in exilium mittendus. Requiritur tamen traditio actualis à prælato.

NB. No-

NB. Notorius Concupinarius, si post monitionem continuet, dat sufficientem causam ad depositionem.

Degradatus dicitur quasi ex gradu eiectus.

Degradatio, (quæ est pœna Ecclesiastica, qua Clericus ab omni Officio a beneficio Ecclesiastico depositus, Clericorum insuper priuilegijs, per solemnem sententiam in perpetuum exuitur, recidens sub iurisdictionem brachij secularis, in quò differt à depositione, quippe per quam priuilegia fori & Canonis non auferuntur) Alia est verbalis, (sine ceremonijs) alia realis siue sollemnis.

NB. Degradatio verbalis requirit proprium Episcopum, 6. Abbates iuxta Trident aut si non haberi possunt, 6. alij prælati Ecclesiæ in condemnationem Presbyteri, 3. in Condemnationem Diaconi vel subdiaconi. Ad degradationem aurem in minoribus sufficit sola autoritas Episcopi cum Clericis quibusdam Capitulum representantibus.

Facta degradatione verbali, venitur ad Realem adhibitis ceremonijs, & criminofum indutum vestibus sacerdotibus spoliando.

Discrimen est inter has duas degradationes, quod Realis ab Episcopo consecrato; Verbalis etiam à generali vicario per commissionem fit: quia ad eam non requiritur potestas Ordinis, sicut ad Realem, sed solius iurisdictionis.

NB. Realis degradatio debet fieri coram Iudice seculari, cui denunciatur, vt reum in suam iurisdictionem recipiat, cum intercessione tamen, vt Iudex sententiam citra mortis periculum velit moderari, ne Ecclesia hominis necem procurare censeatur.

Cri-

- 6 Crimen ob quod Clericus degradatur, & seculari Iudici traditur, debet esse grauissimum. 1. Crimen hæresis, si reus pertinaciter in eo perseveret. 2. Falsatio literarum Papalium. 3. Sodomia frequentata. Calumnia proprio Episcopo irrogata, si incorrigibilitas accesserit; denique ob crimen homicidij repetitum, & crimen & enorme, & Republicæ perniciosum. V. C. parricidium, Magia.

PARS QVARTA.

De Interdicto.

C A P. I.

Quid sit Interdictum.

- 1 **I**nterdictum est Censura, priuans participatione Sacramentorum, diuinorum officiorum, & Ecclesiastica sepultura. Materialiter quod fit pœna, conueniens cum omnibus Censuris: Formaliter autem distinguitur. Nam excommunicatio priuat diuinis Officijs, Sacramentis, &c. quæ itenus continent Sacramentum communicationem cum fidelibus: Suspendio priuat spiritualibus bonis, quatenus proueniunt ex potestate Clericali, quæ per Censuram impedita est: at verum Interdictum priuat dictis spiritualibus bonis, quatenus habent rationem dispensationis ac participationis; quam Ecclesia iustis de causis per Interdictum subtrahit.
- 2 Interdictum diuiditur in locale (immediate adficiens locum, prohibendo ne in eo sacrae illæ functiones fiant) personale (quod immediate adficiens

afficit personas, prohibendo eis participationem Sacrarum illarum functionum.) Locale interdictum subdividitur in generale; regni, prouinciæ,) quod etiam constringit innocentes, nisi specialiter excipiantur) & particulare (per quod interdicatur certus locus sacer, parochia Ecclesia) excipiuntur tamen oratoria priuata.

Interdictum locale grauius est, quam personale, ³ quia in Interdicto locali virtualiter includitur etiam personale, sed non vice versa.

NB. Communitate interdicta possunt Clerici celebrare publice, campanas pulsare, nisi timeatur tumultus in populo.

NB. Innocentes propriè non puniuntur, sed solum per accidens, quia sunt in loco interdicto; quod si inde transeant, cessat omne impedimentum, etiam mutando domicilium.

Alia est diuisio Interdicti, in totale & partiale. Totale ⁴ habet omnes Effectus Interdicti, partiale solum prohibet ingressum in Ecclesiam.

NB. Qui in tali partiali Interdicto moritur sine penitentia, non est in loco sacro sepeliendus.

NB. Cui interdicta est Ecclesia, etiam Sacramenta Ecclesia interdicta esse consentur, extra Ecclesiam tamen potest accipere Sacramenta.

NB. Clericus Interdictum violans, exercendo actum Ordinis, intra Ecclesiam fit irregularis.

Exempla Interdicti habes apud Innocent. I. contra Arcadium ratione Eudoxiæ vxoris in causa S. Iohannis Chrysostomi. Et S. Ambrosium Imperat. Theodosio ob Thessalonicensium cædem ecclesiæ ingressum interdicentem.

De Effectibus Interdicti.

Tres sunt Effectus Interdicti totalis. 1. Vfus actiuus & passiuus sacramentorum prohibitus est, excipe Baptismum, Confirmationem, & omnes fideles etiam Clerici possunt interesse administrationi huius Sacramenti. 3. Sacramentum poenitentiae omnibus administrari potest, sed non interdictis, nisi satisfecerint, vel satisfaciendo causam poenitentiam fideiussoriam, vel saltem iuratoriam praestiterint. 4. Eucharistia per modum viatici mortuaris, & propter hoc semel in septimana per Missam renouari potest.

NB. Religiosi ac Moniales habent licentiam extra mortis articulum communicandi in loco interdicto:

NB. Parochus interdictus non potest per se Sacramenta ministrare, si alius sacerdos innocens haberi possit, cui vices suas deleget: cum enim per censuram Interdicti, iurisdictione priuatus non sit, vt que delegandi facultatem habet.

NB. Extrema vntio tempore interdicti non potest porrigi nisi peste infecto, si non possit communicare.

Nec Ordinis nisi in casu necessitatis, aut penuria ministrorum, quia non expressum.

Matrimonium potest, quia non dependet ab Administratione aut dispensatione Ecclesiae, sed cum excommunicato non licet contrahere matrimonium, quia Excommunicatio priuat communionem fidelium.

2 Secundus Effectus interdicti est. Quod Celebratio

tiō & auditio diuinorum officiorum prohibentur, Missæ & horarum, publicè Sacramentalia, benedictiones solemnes.

NB. Limitata est hæc prohibitio, vt singulis diebus liceat diuina officia celebrare, sed submissa voce sine tintinabulis sub elevatione, interdictio tamen exclusiua, intellige tamen hæc de Interdicto generali, nam in speciali alicuius Ecclesiæ non licet sacra officia dicto modo celebrare.

Infantes non possunt interdici, item si Sacerdos non possit habere alium ministrantem, potest accipere interdictum.

In priuatis Orationibus etiam potest celebrari, licet Ecclesiæ sint interdictæ.

NB. Si interdicti præsentès ante Canonem debent expelli, aut discedendum est sacerdoti.

Clerici beneficiati & Monachi possunt imò tenentur in loco interdicto submissè cantare horas, si ipsi non sint interdicti.

NB. In 4 festiuitatibus cessat interdictum à primis vespertis ad secundas inclusiue, & ceteris interdictis, omnia possunt solemniter peragi. Excipe, extremam unctionem & Ordinationis, nisi in necessitate, si in prouincia pestis tempore non essent sacerdotes ad renouandam Eucharistiam pro morituris.

Tertius Effectus interdicti: In loco interdicto nulli fideles sepeliri possunt, etiam ne quidem infantes & amentes: cum ea æque vt aulorum Corpora huius priuationis capaces esse possint.

NB Innocentes non Interdicti possunt in alio loco non interdicto sepeliri, quod si fuerint sepulti in loco interdicto non debent exhumari: personaliter amen interdicti, si sepulti sunt, debent exhumari.

○

Perfo-

4 Personaliter non Interdicti possunt in loco interdicto sepeliri ex privilegio, sed sine pulsu, si tamen alium locum non interdictum possint deferri, non debent in loco interdicto sepeliri.

NB. Interdicti personales non denunciati possunt sepeliri in loco non interdicto: nam quibus vivis communicamus, etiam mortuis communicari possumus.

C A P. III.

De violatione Interdicti.

1 **C**Lericus violans Interdictum personale, aut locale, peccat mortaliter, quia ad eos maxime pertinet, estque materia gravis, quod fit, si celebret aut intersint sacro personalis Interdicti, locali si solemniter non interdicti celebrent, aut alioquin celebrent.

2 Laici personaliter & localiter interdicti peccant mortaliter, si fraudulentè se ingerant ad audiendum divina officia, secus si non personaliter interdicti tunc enim solum venialiter.

3 Pœnæ Clericorum, si violent; 1. priverantur sepultura privilegio. 2. Sunt ineligibiles. 3. Incurrunt suspensionem ab Officijs & iurisdictione. 4. Reliqui omnes excommunicantur, si advertentes Ecclesiam parochialem loci interdictum servare, ipsi non celebraverint. 5. Qui excommunicatum, aut interdictum denunciatum, in loco sacro vel interdicto sepeliunt, contra iuris permissionem, ipso iure incurrunt excommunicationem, uti Dominus temporales cogens Clericum, ut in loco interdicto solemniter celebret, & omnes alij interdicti, si iussi exire, & non exierint.

exeat, incurrunt excomm. Papæ reseruatam. Clem.
2. de sententia Excommunicationis.

C A P. IV.

Quis possit interdicere.

Qui Excommunicare, ijdem etiam possunt in-
terdicere, si interdictum in plebem, quoad
locale?

Interdicens non interdicitur, quia nemo à se ipso
per se vinculo censuræ, quia pœnale est, obligari po-
test: nisi in interdicto locali, quod directè afficit
personas.

Clero interdicto, plebs non censetur interdicta,
neque vice versa; quia in sententia pœnali mitior sen-
sus præferri debet; populo à Clero distincto.

Clericis interdictis Religiosi non sunt, quia est
materia odiosa, tamen quoad locale comprehen-
duntur.

Vt Interdictum totale feratur in certam perso-
nam requirit mortale; quia est pœna grauis. Partiale
ob veniale nam locale in grauius peccatum requirit,
quam excom. ob debitum pecuniarium nulla Com-
munitas debet interdici.

C A P. V.

Quomodo Interdictum tollatur.

Interdictum, si ob conuinciam, debet absolui; a-
lia interdicta cessant, sublata conditione.

Interdicta iure communi imposita, possunt tolli
per Episcopum.

NB. Interdictum per se cessat elapso tempore
vel conditione.

3 Interdictum personale non reservatum potest absolvi à parochio.

NB. Interdictum interdum requiritur, ut p[ro]p[ri]e Papa propter peccata pr[ae]terita, interdum ob contumaciam.

Interdictum potest interrumpi, sed non excommunicatio. 310.

NB. 2. Ab omni interdicto iuris p[er]sonali, si speciali absolutio dari potest, per privilegium, quod conceditur potestas absoluendi ab omnibus censuris iuris.

4 Licet Ecclesia diuita, tamen locale interdictum non tollitur, secus est in Communitate. 310.

C A P. VI.

De Cessatione à diuinis.

1 Cessatio à diuinis (non est censura) sed est Ecclesiastica prohibitio, ob quam Clerici cessant in certo aliquo loco; à diuinis officijs & Sacramentorum administratione, nisi quatenus eam Cessatio postulat. Cur? in signum grauissimi in Ecclesia concepti propter grauissimam iniuriam, sibi aut honori diuino illatam, ut hac ratione iniuriam desistere, & Ecclesiae satisfacere cogatur. 310.

2 Differt ab Interdicto, quod violans interdictum fiat irregularis, non autem violans cessationem grauius peccet. 311.

3 Concessio sacramentorum tempore interdicti trahuntur etiam ad cessationem.

4 Sepultura non prohibita (si sine officio funebri fiat) tempore cessationis.

Nam Effectus cessationis est à diuinis officijs, sepultura autem non est diuinum officium. Extensio autem

autem ab Interdicto ad Cessationem non est in materia odiosa facienda.

Cessationem à diuinis potest mandare Episcopus, causa debet esse delictum grauissimum contra commune bonum Ecclesiæ; V. C. immunitatem eius.

PARS QUINTA.

De Irregularitate.

C A P. I.

Quid & quotuplex sit Irregularitas?

Irregularitas est impedimentum Canonicum, per se primo impediens susceptionem Ecclesiasticorum ordinum; secundario verò & consequenter eorundem usum.

Irregularitas distinguitur à Censuris, quia censura ex propria ratione sua ob culpam infliguntur, tanquam medicinales pœnæ. Irregularitas verò est moralis inhabilitas personæ ad Ordinem Ecclesiasticum consequendum propter aliquem ipsius defectum, maculam, quandoquidem decet eos, qui ad Altaris ministerium assumuntur, tam corpore, quam animo immaculatos esse.

NB. Irregularitas etiam in laicos, non item suspensio.

Quæcunque sacra munera laico competere possunt, uti sunt Sacramenta suscipere &c. ea etiam Clericus irregularis licitè obire potest. 313.

Irregularitas non priuat Clericum iurisdictione, quamuis ea, quæ actum Ordinis requirunt, non licitè

licitè, tamen validè exerceat. Nec beneficio modo per vicarium, debet tamen, dispensari: alias privatus.

3 Irregularis occultus accipiens beneficium non tenetur manifestare, dummodo impetret dispensationem, postea erit securus in conscientia.

4 Irregularitas requirit, vel culpam mortalem, vel alium defectum grauem, idque ob honorem sacri ministerij.

Irregularitas diuiditur, in eam, quæ ob mortalem & ob defectum.

5 NB. Irregularitas non imponitur ab homine sed solo iure vniuersali pontificio, non particulari. 314.

6 Et defectu in iure specificè nominato, aut per consuetudinem legitime introductam. Nam Consuetudo per tacitum Consensum est constituta iuris, etsi lex scripta desideretur, ut dispensatio per saltum nullo iure sed consuetudine habilita.

7 Irregularitas alia totalis, quæ omni Ordine, & alia partialis, quæ sola aliquo ordinis ministerij priuat, V. G. Sacerdos pollice carens est irregularis ad sacrificandum, non autem ad Confessiones audiendas, quia deformitas superueniens Clericis reddit eum inhabilem tantum respectu illius ministerij, quoad talem infirmitatem rite exercere non quit.

Alia partialis, quoad tempus morbi, cessante morbo, cessat.

* *
*

C A P. II.

*De Irregularitatibus, quæ incurruntur ob
Baptisma.*

Rebaptizans alterum & ministrans illi, incurrit irregularitatem, ut non possit ad maiores ordines ascendere, intellige si crimen publicum & ignorantia crassa, & non ob metum grauem, & simulatè aut sub conditione, quia leges pœnales debent intelligi cum effectu, qui autem sub conditione baptizat, verè non baptizat, quia apposita conditio si subit suspendit & impedit actum.

Item qui se sinunt rebaptizari sunt simpliciter irregulares.

Baptizati ab hæreticis non sunt irregulares; si qui Canones. Respondeo, non habere auctoritatem.

Qui se scienter baptizari sinit ab hæreticis, & sine necessitate, ille efficitur irregularis 316.

Neophyti irreg. iuxta Concilium Sardicense œcumenicum c. 13. *Conueniens non est, nec ratio, nec disciplina patitur, ut temerè ordinetur aut Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, qui neophytus est.*

Qui in ægritudine baptizatus est, irregularis est, quia suspicio est, quod fides ab ipso non tam voluntariè, quam ex necessitate suscepta sit.

Neophyti non statim ordinandi.

Reiterans confirmationem aut Ordinem, non fit irregularis, quia iure non expressa. 317.

De Irregularitatibus ex abusu Ordinis.

1 **Q**ui furtiue ordinatur, fit irregularis. Liberatus sub pœna excommunicationis postea in Religione aliquandiu laudabiliter vixit; secus potest Episcopus dispensare, & valet tum Ordo, si quem furtiue incepit. 317.

2 Clericus ministrans in Ordine, quem non habet, fit irregularis. Intellige si mortaliter peccet, & non ex ignorantia.

Si tamen absque stola vel manipulo Epistola vel Euangelium solemniter canet, non fit irreg. quod proprium in signe Diaconi est stola, subdiaconi manipulus 318.

NB. In religionibus & quibusdam Cathedralibus est consuetudo, vt Clerici minores cantent Epistolam & Euangelium, sed sine stola & manipulo.

Si Diaconus solemniter baptizet, ignorans non crasse esse illi prohibitum, non fit irregularis.

NB. Non ordinatus temerè audiens confessorem tenetur pœna falsi, L. eos. ff. ad L. Cornel. de falso.

3 Clericus Confessionem audiens non fit irregularis, quia solum Clericorum mentio, vt pote frequentius petentis delinquere in hac materia. 319.

Parochi non debent alios ad munus concionandi vsurpare nisi Diaconos, idque ex consuetudine accepta.

4 Clericus violans censuram maioris excommunicationis, suspensionis ab ordine, interdicti, exercendo actum proprium Ordinis, mortaliter peccat.

eans fit irregularis; non fit irregularis, si actus iurisdictionis aut matrimonio assistat, sed non audet benedicere. 320.

Non fit irregularis licet canter Resp. modo non agat officiatorem, Dominus vobiscum cantando, non fit etiam Clericus irregularis, celebrando, &c. Si non sit ipsi prohibitum, secundum substantiam, sed solum secundum accidentalem modum. V. C. Episcopus in Pontificalibus si prohibetur, non fit irregularis, si celebret sine pontificalibus.

Quod Episcopus excommunicatus fit irregularis, si sinat coram se celebrari, non nititur scripto iure, 320.

Clericus suspensus à suo ordine non fit irregularis, si ad superiorem ordinem ascendat, quia iure non expressum. 321.

NB. Primum sacrificium seu sacerdotis primitias non aestimari actum illum concelebrationis, cum neque certum sit, utrum re ipsa consecret, an solus Episcopus.

Deinde in materia odiosa pœnæ non sunt extendendæ, sed potius restringendæ.

Diaconus supremus si illi deferatur officium cantandi Euangelium, & non potest declinare aliquis infamiam, potest parcere. 321.

C A P. IV.

De Irregularitatibus ex Infamia.

Infamia est bonæ famæ privatio. *Fama bona* autem est dignitatis illa status, legibus aut moribus comprobatus l. cognitionem. ff. de variis & extraordinariis cognitionibus. quare infamia nihil aliud est, quam diminutio talis status. 322.

O 5 Infamia

Infamia duplex; iuris & facti: iuris iterum duplex, Alia ex proprio delicto, cui ex iuris constitutione infamia annexa. 1. Crimen lenocinii ante Iudicis sententiam, si per consuetudinem, l. Athletas, §. prætor ait, ff. de his, qui norantur infamia. 2. Crimen spōfialiorum, vel matrimonii cum duabus. 3. Publici vsurarii. 4. Crimen læsæ Maiestatis, cui assimulatur persecutio hostilis. Ecclesiæ Cardinalium, vel præstitum auxilium. 5. Crimen periurii promissorii. 6. Ignominiosa exauctoratio militis, ob crimen commissum. 7. Qui operas suas vt cum bestis pugnaret, locauit. 8. Qui quæstus causa cum homine certat, exceptis pugilibus, qui pro præmio proposito certant inter se. 9. Crimen hæresis. 10. Sodomitæ per consuetudinem. 11. Raptores & in duellum descendentes. II. Alia Crimina, quæ per sententiam, vt homicidium, adulterium, proditio, crimen falsi, rapinæ furtum, dolus malus, iniuriæ. Et non solum qui de his condemnatus, sed etiam qui pactus, ne de tali crimine accusaretur; quoniam intelligitur confiteri crimen, qui paciscitur, l. seq. ff. eo. M. require Iudicis sententiam condemnantis de turpi pactione, accusator iniquus secuta sententia condemnatoria, & non appellatione tempestiue facta 323.

Tortura non reddit hominem infamem, sed confessio virgarum, etiam si sententia condemnatoria non præmittatur, modò reus crimen confessus sit, aut in eo deprehensus.

Altera iuris infamia non ex proprio delicto, sed vel ex delicto parentum, vt V. C. Crimen læsæ M. vel parentū, si persecutores Ecclesiæ, Cardinalium. Vel ex vili conditione, vt histriones obsceni, & qui cum

tali muliere histrionis matrimonium contraxit. Illegitimi etiam, non simpliciter, sed in ordine ad effectus iure expressos; cum interim, si iura non prohibeant ad actus legitimos & munera publica admitti debeant, V. C. ad manus tabellionis, ad ius hæreditatis ex testamento: si instituatur à carente ascendente, & descendente. denique Carnifices & eorum filii. 323.

Hæ omnes etiam iure Canonico receptæ, iuxta 2
Hadrian Pap. causa 6. q. 1. *Omnes infames esse dicimus, quos leges seculi infames appellant.* Nisi speciatim abstulerint Canones infamiam, ut mulieris intra annum viduitatis ad nuptias transeuntis.

Infamiam Iuris authoritatiue tollere potest Princeps comparatione subditi: Si Pontifex ab Ecclesiasticis personis & laicis si Clerici velint fieri. 3

Infamia facti est publica notitia vel opinio Criminalis commissi, per quod fama & existimatio hominis; spectata personæ qualitate & statu, apud viros prudentes grauius læditur.

N. Licet aliquis de Crimine accusatus, tamen nõ 4
ideò infamis censeretur, nisi apud viros prudentes & honestos famam eius læsam esse sciatur. 324. & vanæ voces hominum non sunt audiendæ.

Clerico probabilibus coniecturis infamato de crimine, quod rã plene probari non potest, indicenda est canonica purgatio, ut iuret se delictum non commisisse; quod si crimen graue, interim suspendi debet, donec se purgarit.

Ad infamatum de crimine requiritur, ut viri graues ac prudentes talem de homine existimationem habeant, secus si leues. Nam vanæ voces hominum non sunt audiendæ. l. decurionum. C. de pœnis.

Crimen

Crimen infamiae tale debet esse, ut attento statu personae merito vilem illam faciat, sicut Molina: *Si homo secularis in simplices fornicationes incidat, vel immeritate curet, vel similia alia crimina habeat, non contrahit infamiam facti*; intellige civiliter, non quo ad ordines Ecclesiasticos.

Infamia facti incurritur spectato iure canonico, ob quoduis mortale notorie perseverans, hodie non tam strictè servatur. Civili autem iure infames, censentur filii, quos pater in testamento serio increpavit, si infamia iure non expressa stat penes Iudicis arbitrium & Iudicium.

5 Primus Effectus infamiae non ad dignitates admitti. l. vnica, C. de infamibus lib. 10. *Neg, famosis et notatis, & quos scelus & vita turpitudine inquinat, & qui infamia ab honestorum coetu segregat, dignitatis portantes.*

Infamia iuris non tantum repellit à beneficiis, sed etiam priuat quæ sitis: Sicut enim miles priuatur per contractam infamiam iure militari, l. 2. §. miles. ff. de his, qui notantur infamia. ita miles Ecclesiasticus, proquiritur tamen sententia Iudicis. 325.

At verò infamia facti repellit quidem à dignitatibus ipso iure acquirendis, sed non à quæ sitis, cum nullo iure expressum, quare priuatio dignitatis legitimo superiore inferenda est.

6 N. Electio vel collatio beneficii, ipso iure irrita facta, irrita est in foro externo, sed in foro conscientiae non tenetur resignare, si se ad beneficium libilem reddere velit.

7 Secundus Effectus infamiae repellit hominem à actibus publicis; ut, Iudicis, Assessoris, causarum peritroni, accusatoris, testis.

Effectus

Effectus infamiae iuris & facti inducit irregulari- 8
tatem, quia in sorte Domini vocati, debent etiam
immaculari.

Tertius inducit irregularitatem; excipe si crimen 9
occultum, quia infamia essentialiter consistit in di-
minutione famae, ergo ante publicationem non po-
test incurri.

NB. Ob occultum crimen infamia potest pœni-
tentiā deleri, sed si timeat crimen infame publi-
candum, debet abstinere à susceptione ordinum, quia
tum rescinderetur.

NB. Crimen publicum infamiae, non tollitur 10
per pœnitentiā, quia talis infamia habet rationem
pœnentialis, quæ à legitimo Magistratu in per-
petuum lata, ergo tolli non potest nisi ab eodem
Magistratu.

Hinc sequitur Magistratum Ecclesiasticum non
posse infamiam restituere in ordine ad Effectus ciui-
les, nec ciuilis Magistratus in ordine ad Effectus Ec-
clesiasticos; Intellige, si infamia ciuilis iure canoni-
co specialiter decreta non sit; sed indirectè, quatenus
omnes iure ciuili infames, etiam canonicè infames
censentur. 327.

Infamia facti tollitur per contrarium constantem
emendationem: non enim debet despici in eo, quod fuit
qui iam incipit esse, quod non fuit; S. Gregorius. Ratio,
quia cessante causa, cessat Effectus. c. cum cessante, de ap-
pellat.

Infamia facti non propriè causat irregularitatem.
Nam irregularitas perpetuum est impedimentum.
Infamia facti autem potest tolli per emendationem.

Hinc concubinarius notorius post emendationē
sine dispensatione potest celebrare.

Spectato

Spektato iure antiquo fidelibus prohibitum non audire Missam concubinarij notorii, sed per Extravagantem, prius denunciati esse debent.

- 12 Apostatae oculi possunt admitti ad sacramentum Ordinis, quia Apostata non irreg sed quatenus infamia iuris annexam habent.

In Germania publici haeretici & filii eorum admitti possunt ad Ordines, quamvis alias secundum communem sententiam, ex c. presbyteros d. 50. notoria haeresis impediatur a susceptione ordinum. 320.

CAP. V.

De Irregularitatibus ex natalium defectu.

- 1 Filii illegitimi irregulares in detestationem sceleris, & ob turpitudinis notam, & propter timorem, ne imitentur parentes. 328.

Oculi illegitimi, scientes se esse illegitimos debent abstinere ab Ordinibus, nisi grauis causa urgeat. Matres scientes possunt suadere ordines illegitimis nescientibus.

- 2 Episcopus non potest dispensare super irregularitate, ex occulto natalium defectu ad sacros ordines, nisi bona fide ordinatus fuit, nesciens defectum. 329.

- 3 Nati a parentibus coeuntibus post editum votum castitatis, non fiunt irregulares, nisi certo canonice constet.

- 4 Expositi non solent promoueri ad sacros Ordines, quia semper suspicio, quod illegitimi, possunt esse. Episcopi dispensare, quia licet iure ordinatio non possint in irregularitate notoria, tamen possunt in casu dubio.

Ordinatus expositus securè potest progredi: cum enim ordinatus habeat ius quaesitum, melior in dubio est conditio possidentis. 330.

CAP.

De Irregularitate ex bigamia.

IR regulares sunt bigami, qui cum duabus consum-
marunt. 1

NB NB. Consummatio constat 1, ad Timoth. 3. 2
Oportet, &c. 320.

Quia mysticæ incarnationis significatio deficit, 3
ideo bigamia vera, si quis cum duabus legitimis vxoribus
matrimonium consummauit.

Bigami interpretatiui, qui scilicet vnam vxorem
viduam vel ab alio corruptam duxerunt, sunt irre-
gulares Hilarius Papa in Concil. Romano: *Ne quisquam ad sacros ordines, qui vxorem non virginem duxit, aspi-
siret.* Ratio, quia tale matrimonium non gerit per-
fectam similitudinem Ecclesiæ Christi, quæ virgo,
&c. Nec refert, si vidua vim passa, aut vir ignorauit,
quia non est ex culpa, sed ex defectu Sacramenti 331.

NB. Nec refert, si vir ante cum pluribus fornicatus,
quia omnia tendunt ad mulierem, quia vbi reperitur maritalis
coniunctio cum virgine, consistit perfecta significatio Sacramenti.

NB. Nec refert, si vir vxorem ante matrim. cognouit. NB. non irregularis.

Bigami interpretatiui sunt, qui ad vxorem adul- 4
teram accessit, quia desinit habere perfectam similitudinem
Christi cum Ecclesia. 332. imò licet vxor vim passa, NB. tum irregularis & bigamus.

Tertius bigamus interpretatiuus vel quasi est, qui
viuente vel mortua vxore aliam cognouit, cum qua
validè contrahere non potuit.

Aliæ bigamiæ qualescunq; interpretatiuæ nõ exprimuntur. 5

primuntur in iure, ideò non trahunt secum irregularitatem. V. C. Matrimonium siue cum altero siue cum vtraque inualidè contractum, siue cum vidua inualidè, non trahit secum irregularitatem, nam iuri non conforme. Non enim præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, reg. 52. in 6. intellige, nisi consuetudine.

- 6 Religiosus professus contrahens cum virgine consummans fit irregularis, quia primam fidem Christo datam irritam facit, idque ex præxi Ecclesiæ tamen dispensare potest Episcopus, si prælatus Ordinis.

Clericus in sacris contrahens cum virgine fit irregularis, licet non vigore bigamiæ similitudine tamen Episcopus post longam pœnitentiam potest restituere Clericum.

- 7 Bigamo iure communi non possunt conferri Ordines minores, quamuis ante bigamiam suscepti possint vt laici ex consuetudine ministrare.

- 8 Baptismus in bigamo non tollit irregularitatem quia vt ait S. Ambros. *In Baptismo culpa dimittitur, sed lex aboleri non potest.* Secundò ait S. Ambrosius: *Quomodo potest hortator esse viduitatis, qui ipse coniugium quaerit?* 334.

- 9 N. Infamia ciuili in baptismo non aboletur defectus natalium, aut fuitum Iudæi, aut cæcus secularis Magistratus famam restituat.

Infamiæ autem facti ortæ ex iniustis homicidiis adulteriis, per baptismum tolluntur, qui per baptismum non solum peccata, sed etiam morales maculae tum obligatio satisfaciendi non deletur per baptismum, adeo vt Iudæus propter furta ante baptismum commissa

commis-
lum in in-
scindes, v-
sus, talis

D.

O Mni

ercit

mitatem.

ducit. 335.

Cœci,

stituti, & c.

cessarius in

ministro c.

bus caren-

gibbum v-

formes; H-

neum, et

Herm-

gis scemir-

Vnius

deformit-

Irregu-

mentes,

luerunt

Lepr-

nunquar-

duntur

dote cel-

nisi bac-

Qui

gito exn-

gate cruc-

commi-

commiffa, post baptilmum poffit puniri: Si verò fo-
lum in iniuriam Dei celfit, v.g. Hoftiam cultro con-
fcindés, vnde fanguis profluxit, & ille inde conuer-
fus, talis homò non eft aliqua pœna afficiendus.

CAP. VII.

De Irregularitate ex corporis vitio.

OMnis defectus corporis, qui vel congruum ex-
ercitium ordinis impedit, vel notabilem defor-
mitatem, aut horrorem adfert, irregularitatem in-
ducit. 335.

Cœci, surdi, vel gradiendi aut standi facultate de-
ftituti, & cui digitus deeft ad frangendâ hoftiam ne-
cellarius irregularis funt. Surdus tamen fecretò fine
miniftro celebrare poteft. Nanus irregularis; Auri-
bus carentes irregulares, nifi capillis tegi poffunt qui
gibbum valdè deformem habet; Facie fi valde de-
formes; Hermaphroditus; fi ad fexum magis fœmi-
neum, etiam charaâteris incapax. 336.

Hermaphroditi profelfio nulla inter viros, fi mâ-
gis fœmin.

Vnius oculi, etiam finiftri, priuatio, fine notabili
deformitate, irregularem non efficit. 2

Irregulares funt leprofi, phrênetici, paralitici, â-
mentes, caduci, Epileptici, fi tamèn integrè conua-
luerunt ex prælati iudicio, readmitti poffunt.

Leprolus priuatim poteft celebrare, Epileptici
nunquam, qui Epileptici nunquam perfectè fani cre-
duntur, Lunatici, fi interualla cum adiuncto sacer-
dote celebra. e poffunt; obfeffus non, nec claudus
nifi baculo vratur. 3

Qui fex digitos in manu habet, neque qui vno di-
gito ex minorib. caret; modo fine notabili defor-
mate cruce formare poffit, irregularis non eft. 4

P Nec

- 5 Nec irregularis, qui membro occulto sine propria culpa priuatus, si autem culpa propria irregularis, item qui sibi ipsi illicitè membra abscindit aut ab altero, est irregularis.
- 6 Iudicium deformitatis stat penes Episcopum prælatum exemptum.

CAP. VIII.

De Irregularitate ex obligatione serui.

- 1 Mancipium sine licentia Domini non potest ordinari, item olim liberi, quia obnoxii Domini vinculo gratitudinis, adeò, vt si contra egerent, iterum relaberentur in seruitutem. 337.
- Seruus furtiuè ordinatus, debet satisfacere Domino suo. Si tum per annum seruiat, sacerdos liberatur, intellige, si seruiat in spiritualibus.
- 2 Mancipium ignorante Domino non potest fieri religiosus.
- 3 Coloni, & serui adscriptitii, qui tam ratione possessionis, quam personaliter obligati, non possunt ordinari stante obligatione.
- 4 Clerici in spiritualibus possunt esse Tabelliones in Consistorio, idque ex consuetudine. 339 Non possunt in secularibus, quia tabellionis officium vile, ideoque indecens personis Ecclesiasticis.
- 5 Personæ Ecclesiasticæ per cõsuetudinem possunt esse Iudices seculares, Consiliiarii Principum secularium, sed non in causis criminalibus, tamen in causis mortis aut mutilationis sententiæ, possunt si fidei defendendæ causa, aut bonum spirituale id exigat. 340
- 6 Olim Episcopi in litibus ciuilibus ad opprellas personarum iudicium postulati, sententiam de iusticiam ferebant, vti Arcadius & Honorius in l. 9. Co. l. 1.

Iust. de
ratum
eamque
iubemus
bus non

Solu
quia
stituta
ce dispe
Rar
illicito
venire
scandal
NB.
celebra
scanda
Ad
formit
NB
possun
te pro
moso.
Ex
deduc
Ille
sum R
me na
aut mo

Iust. de Episcoporum audientia: Episcopale iudicium ratum sit omnibus: qui se audiri à sacerdotibus elegerint: eamque illorum iudicationi adhibendam esse reuerentiam iubemus, quam vestris deferri necesse est potestatibus, à quibus non licet prouocare.

C A P. IX.

De dispensationibus super irregularitatibus.

Solus Papa potest dispensare in irregularitatibus: I
quia irregularitates iure vniuersali canonico constitutæ sunt, in quo nemo inferior Summo Pontifice dispensat.

Rarò tamen solet in bigamia, nec in homicidio 2
illicito, nisi occultum, quod si tunc non ad Papam venire possit, tunc Episcopus, nec in deformitate scandalosa.

NB. Si maculosa deformitas post Ordines, potest celebrare, donec ipsi prohibeatur ab Episcopo, nisi scandalosum.

Ad arbitrium Episcopi pertinet iudicare de deformitate. 3

NB. Episcopi ex commissione ipso iure facta, 4
possunt iuxta Trident. dispensare super irregularitate proueniente ex eius delicto occulto & non famoso.

Excipe homicidium voluntarium ex aliis delictis 5
deductis in forum contentiosum. 340.

Illegitimorum irregularitas tollitur per ingressum Religionis, c. 1. de filiis presbyterorum Illegitime nati ad sacros ordines non promoueantur, nisi aut monachi fiant, vel in congregatione canonica
P 2 irregularitatibus

regulariter viuentes : prælationem verò nullatenus habeant.

- 7 Prælati Ordinum Mendicantium possunt dispensare cum suis super irregularitate, excepta bigamia vera & interpretatiua, & homicidio voluntario si occultum & iustum possunt dispensare à Martino V. etiã in bigamia similitudinaria possunt. 347

LIBRI SECVNDI

TRACTATVS I.

De Theologica Fide, & oppositis vitiis.

CAP. I.

Quid Fides?

- 1 **S**ignificat promissionem fidelitatis. 2. Eximiationem de alterius constantia in promissis. 3. Conscientia, quæ dicitur in promissis fidei seruandam. 4. Sig. Assensum intellectus, quem præbemus quippiam afferenti propter auctoritatem eius. 5. Ipsum obiectum, quod certa fide credimus.
- 2 Penultima nobis seruit, & est fides, *assensus firmus quem animus præbet alicuius dicto*, ob auctoritatem loci centis 346.
- 3 Fides vna est humana, altera diuina. Diuina dicitur tam ex parte principii, quam obiecti esse supernaturalis. Hinc si credam reuelatis à Deo propter humana motiua, non est diuina sed humana, quia licet obiectum sit diuinum, tamen non principium.

Distin